САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУҺУН ХАҺЫАТА

ХАҺЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

НЬУРБА
ОГНИ НЮРБЫ

12+

2023 сыл
Бэс ыйын
1 күнэ
Чэппиэр
21 №
(12045)

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улууһун «Ньурба» («Огни Нюрбы») хаһыат редакцията» автономнай тэрилтэ

Бэс ыйын 1 күнэ – Оҕо көмүскэлин Аан дойдутаағы Күнэ!

– Редактор колонката –

Үтүө күнүнэн, күндү аҕааччыларым

Ковид пандемиятын кэнниттэн дьэ өнүйүөх курдук буолан истэхпитинэ, аны куор ыарыыта кэлэр куттала баар диэн буолла. Үчүгэйэ диэн, быһыылаах буоллаххына этэҥҥэ аһарыаххын сөп дииллэр.

Бу туһунан ыам ыйын 25 күнүгэр Ньурбатааҕы Роспотребнадзор, Киин балыыһа кыттыылаах мунньах буолла. Ыарыыны кэлии дьон аҕалар эбит, онон тустаах тэрилтэлэргэ тутааччылар кэлэллэригэр хайаан даҕаны куор быһыытын ирдээҥ диэн модьуйдулар. Сайыҥҥы лаҕырга үлэлиир персонал эмиэ ирдэбил быһыытынан быһыы ылбытын туоһулуур ыспараапкалаах буолуохтаах.

Урут бары национальнай халандаарынан куортан быһыы ылар этибит. Арай онтум сүппүт буоллаҕына тугу гынабын, иккистээн ылабын дуо диэн ыйыталлар. Иккистээн даҕаны ыллаххына куттала суох, хас эмэ сылынан утары охсуһар күүһэ мөлтүүр кыахтаах диэн Ньурбатааҕы РПН салайааччыта Айталина Ноговицына иһитиннэрдэ.

Ыам ыйынааҕы даанайынан Саха сиригэр куорунан ыалдьыы 3 түбэлтэтэ бэлиэтэммит. 1 Дьокуускайга, 2 Нерюнригга. Барыта кэлии дьоннор.

Куор ыарыыта туох кутталы үөскэтиэн сөбүн сиһилии биһиги "Газета "Ньурба" телеграм каналбытыгар ааҕыҥ.

Өссө биир суолталаах тэрээһин - Саха сиригэр "Биир ньыгыл Арассыыйа" баартыйаттан Ил Түмэҥҥэ турунарга барыллаан куоластааһын түмүктэннэ. Барыта электроннайынан ыытыллыбыт буолан эмиэ да эридьиэстэрдээх этэ, ылбыча киһи сатаабат. Куоластааһын хаамыытын аны күһүн быыбарга кыттар бары бэлиитикэ баартыйалара кыраҕытык манаан олорбут буолуохтаахтар.

"Ньыгыллар" норуоттан тэйдилэр диэн дьон этэр. Онон баартыйа сана сирэйдэргэ болҕомтотун уурбутун киһи хандьыдааттары көрөн бэлиэтиир. Бу туох түмүктэрдээх буоларын салгыы олох көрдөрөн иһиэҕэ.

Ньурба улууһуттан 2 хандьыдаат аны күһүннүү быыбардарга кыттар буолла. Владимир Прокопьев уонна Георгий Балакшин. Антонина Григорьева Дьокуускай куорат Набережнай уокуругуттан турбута. Юрий Николаев, хомойуох иһин, кыайтарда.

Хаһыат бэлэмнэнэр кэмигэр кэлбит иһитиннэриинэн: бу бүгүн, ыам ыйын 31 күнүгэр, биллибитинэн сайыҥҥы лаҕырга сылдьар оҕолортон куортан быһыы ылбытын туоһулуур ыспараапка эмиэ булгуччу ирдэнэр буолбут.

Лена ПЕТРОВА,
кылаабынай редактор.

Күндү биир дойдулаахтарым!

Бэс ыйын 1 күнүгэр үгэс быһыытынан Аан дойдутааҕы оҕо көмүскэлин Күнүн киэҥник бэлиэтиибит. Ньурба улууһун олохтоохторун - оҕо аймаҕы, төрөппүттэри, учууталлары, иитээччилэри бу кэрэбэлиэ бырааһынныгынан итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибин.

Киһи олоҕун саамай сырдык кэрэ өйдөбүлэ оҕо сааһы кытта ситимнээх. Онон бу бырааһынныык самаан сайыны, айылҕа мунутуур туспар кэмин, уһун каникул саҕаланыытын көрсө бэлиэтэнэрэ олус кэрэхсэбиллээх, бэйэтэ урааты үөрүүнү, өрө көтөҕүллүүнү үөскэтэр. Ону сэргэ аҕа көлүөнэҕэ - төрөппүттэргэ, оскуола, уһуйаан үлэһиттэригэр, былаас бары таһымнарыгар, уопсастыбаҕа оҕо киһи быһыытынан бырааба көмүскэнэрин, үүнэр үнүгэстэрбит - оҕолорбут чэгиэн-чэбдик буола улааталларын, үөрэ-көтө дьоллоохтук сылдьалларын, чөл туруктара энчирээбэтин туһугар сүдү эппиэтинэһи сүгэллэрин санатар.

Хас биирдиибитигэр дьоллоох оҕо сааһы кытта олохпут саамай үөрүүлээх, кэрэ-бэлиэ умнуллубат түгэннэрэ ыкса ситимнээхтэр. Оҕо аймах бырааһынныгынан эҕэрдэлээн туран, оҕо сааскыт ыраас чаҕылыгар туох да хараҥа күлүгэ түспэтин, былыта суох, чаҕылыччы тыгар чэмэлкэй күннээх, иллээх-эйэлээх халлааны, сырдык иэйиилэри, күүһү-уоҕу эбэр туһалаах дьарыктаах дуоһуйа сынньаланы, сана доҕоттору-атастары, сана билиилэри, арыйыылары, элбэх үөрүүлээх, умнуллубат дьоллоох түгэннэри, ыра санааҕыт толору туолуулларын баҕарабын! Күннэтэ сыаллаах-соруктаах, бэйэ кыаҕыгар итэҕэйэр, сырдыкка-кэрэҕэ тардыһар, киэҥ билиилээх, дьарыктаах, сатабыллаах, кэскиллээх ыралаах, кэнэҕэски дойдугутун чэчирии сайыннарар, албан аатырдар үтүөкэннээх дьон буола улаатыҥ!

Владимир ПРОКОПЬЕВ.

Нэдиэлэ сонуннара

Олоҕу-дьаһаҕы хааччыйыы

Сааскы халаанҥа Маалыкай-Хатыы суола 5 сиринэн быста сылдьыбыта оҥоһуллубута. Хорула суолугар Марха Эбэтиттэн тахсар мелиоративнай ханаалы туоруур муоста сууралыбыта уу түстэҕинэ оҥоһуллуохтаах, билигин эргийэ сырыы баар. Ньурбачаан суола быста сылдьыбыта эрээри, алдьаныыта кыра буолан тута оҥоһуллубута. СӨ Тырааныспар министиэристибэтиттэн хамыыһыйа кэлэн үлэлиэхтээх. Ньурба улууһа халаантан эмсэҕэлээбит суоллара оҥоһуллуохтаах 5 улуус иһигэр киирэ сылдьар. Онон сатаннаҕына, өрөспүүбүлүкэттэн үп кэлиэхтээх.

Ньурба-Үөһээ Бүлүү улуустарын быыһыгар Чиллэ уонна Түүкээн икки ардыгар термоточка баар. Улууска 4 административнай боротокуол толорулунна, ол иһигэр 3 - мастааһын тобохторун хомуйбатах дьоҥҥо уонна 1 - уот оттубут киһиэхэ. Баһаар кутталлаах сезонугар тыаҕа уоту оттор бобуулаах. Лесавиаотделение үлэһиттэрэ үөһэттэн ойууру көрө-истэ сылдьаллар.

Доруобуйа харыстабыла

Нэдиэлэ устата ОРВИ-нан 10, хамсык дьаҥынан 3 киһи (1 дьиэ кэргэн) ыарыйдылар. 5 оҕо төрөөтө, ол иһигэр 4 - Дьокуускайга, 1 - Ньурбаҕа, өлүү - 3. Инфекционнай отделениеҕа гепатит куойкалара аһылынна.

Сыл бүтүөр диэри куору утары быһыы ыытыллыаҕа. Вакцинаны оҕо 1 уонна 6 саастыгар ылар. Эрдэ маннык ылбатах эбэтэр сибидиэнньэтэ сүппүт буоллаҕына анаалыс туттаран баран быһыыны ылыахтаахтар.

Тэрээһиннэр

29.05.23 с. улуус баһылыга Алексей Иннокентьев СВО-ҕа кытта сылдьар биир дойдулаахтарбытын көрсө барда. 1 т чугаһыыр таһаҕастаах.

"Биир ньыгыл Арассыыйа" баартыйа балаҕан ыйыгар Ил Түмэҥҥэ кандидатуралары туруорууга электроннай барыллаан куоластааһына түмүктэннэ. Праймеризка регистрациялаах дьонтон 75 %-на куоластаата. Партийнай испииһэгинэн - Владимир Прокопьев (1520 куолас) уонна биир мандаттаах уокурукка - Георгий Балакшин (1610 куолас) кыайыылаах таҕыстылар.

30.05.23 с. СӨ Дьарыктаах буолуутун госкомитетын бэрэссэдээтэлин 1-кы солбуйааччыта Елена Калашникова үлэһиттэрин кытта кэлэ сырытта. Бырамыысыланнай тэрилтэлэргэ сүүмэрдииргэ үлэ дьаарбаҥката, оҕолору идэҕэ хайысхалыыр тэрээһин буолла.

01.06.23 с. Оҕо көмүскэлин күнүгэр пааркаҕа тэрээһиннэр ыытыллыахтара.

Уопсастыбаннай бэрээдэк

Ааспыт нэдиэлэҕэ полицияҕа 56 сайабылыанньа-иһитиннэрии киирбит, буруй оҥоруута - 7, масыанныыктааһын - 1, уоруу - 1, криминала суох 1 өлүк булуллубут. 97 административнай боротокуол толорулунна, уопсастыбаннай миэстэҕэ итирик сылдьыыта - 11, төрөппүт оҕону иитиигэ эбээһинэһин толорбот буолуутугар - 2, кырбааһын - 1. ГАИ отделынан - 83 боротокуол, ыстарааптыыр стоянкаҕа 9 массыына туруорулунна, правата суох - 8, итирик туруктаах 1 суоппар тутулуннулар.

Култуура

Бүтүн Арассыыйатааҕы бибилэтиэкэр күнүн көрсө, 24.05.23 с. СӨ Национальнай бибилэтиэкэтин историческай саалатыгар "Саамай аҕыр улуус" куонкурс уонна И.И.Крафт аатынан бириэмийэ кыайыылаахтарыгар наҕараадалар туттарылыннылар. Манна култуура департаменын салайааччыта Розалия Тихонова, К.Д.Уткин аатынан түмэл дириэктэрэ Анна Туманова кытыннылар. Ньурба улууһун бибилэтиэкэтэ 2 миэстэҕэ таҕыста, Малдьаҕар бибилэтиэкэрэ өрөспүүбүлүкэҕэ үчүгэйдэр ахсааннарыгар киирдэ.

Чаппандаҕа култуурунай десант кэлэ сылдьар. Омолдоон туһунан киинэ уһуллуохтаах, кастинг ыытыллар. 31.05.23 с. "Улуу Омолдоон" кинигэ сүрэхтэниитэ ыытылынна.

СВО

Хантараагынан сулууспаҕа 23 сайабылыанньа киирбит, 3 киһини хамыыһыйа көрөн сыыйбыт. Бу нэдиэлэҕэ 3 киһи бараргa бэлэмнэр.

Спорт

Турцияҕа доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолорго аан дойду дуобакка чөмпүйэнээтигэр Ньурба Маалыкайыттан төрүттээх Дьокуускай к. олохтооҕо Александр Ефимов муҥутуур кыайыылааҕынан тахсан гроссмейстер нуорматын толордо.

28.05.23с. Дьокуускайга 2009-2010 сс.т. оҕолорго "Азия оҕолоро" Норуоттар икки ардыларынааҕы оонньууларга СӨ көҥүл тустууга хамаандатын сүүмэрдиир аһаҕас турнирга Иван Тихонов 75 кг чөмпүйүөннээн, кыргыттарга Рия Сельтюкова 39 кг 3 миэстэ буолан, хамаанда састаабыгар киирдилэр.

Ньурбаҕа буолуохтаах эрэгийиэннээҕи инбэлииттэр Спартакиадаларыгар бэлэмнэнии барар, 100-тэн тахса киһи кэлиэхтээх.

Аһымал санаа

Ааспыт нэдиэлэҕэ ДЦП-лаах Ньурбачаан эдэр олохтооҕо Вася Самсоновка көмөҕө Ньурба к. "Кыталык" КД-гар аһымал санаа кэнсиэрэ ыытылынна. 33 тэрилтэ уонна 30-тан тахса инбэлиит оҕо кытынна. 100-тэн тахса тыһ. солк. киирдэ.

Социальнай көмүскэл

Улууска үлэни көрдүүр дьоҥҥо соцконтракка 14 квота бэриллибит, 4 соцконтаркт илии баттанна.

Социальнай үлэһиттэргэ 01-11.06.23 с. Дьокуускайга өрөспүүбүлүкэтээҕи сэминээр ыытыллар. Улууска социальнай үлэһит күнүн тэрээһиннэрэ 15-16.06.23 буолара былааннанар.

РФ Социальнай фондатын улуустааҕы тэрилтэтин салайааччыта Владимир Моисеев таксилар дьоҥҥо квитанцияны кытта кассовай аппараат чегин булгуччу биэрэр бэрээдэктэрэ олохтоммутун санатта. Бырайыастаах дьонтон булгуччу ирдэнэр. Бу суох буолан, биэнсийэлээхтэргэ бырайыастарыгар аккаас суруктар кэлэллэр. Таксилары кытта бу хайысхаҕа үлэлэһэр наадата этилиннэ.

Үөрэх эйгэтэ

29.05.23 с. - нуучча тылыгар ЕГЭ, 30.05.23 - химияҕа, географияҕа, обществознаниеҕа ЕГЭ. 01.06.23 с. - 10 кылаас уолаттарыгар 5 күннээх байыаннай-патриотическай сбор сабыллыыта.

СӨ оскуола үөрэнээччилэрин Спартакиадатыгар улуустан 84 оҕо баран кыттара былааннанар. Бу нэдиэлэҕэ сайыҥҥы лаҕырдар бырагыраамаларын көмүскээһин ыытыллар. 05.06.23 с. 19 сайыҥҥы лаҕыр үлэтин саҕалыаҕа, барыта 510 оҕо хабыллыахтаах.

Сибээс

3 сыллаах туруорсуулаах үлэ түмүгэр, Ньурба к. оптоволоконнай сибээһинэн хабар сыаллаах үлэ барар. "Западнай" уонна Убайаан микро-оройуоннарыгар 100 % тардыллыахтаах. Үлэ сотору түмүктэниэхтээҕин "Ситим" УК 2 дьиэҕэ связистар үлэлииллэрин көҥүллээбэтэ хойутаппыт, аренда төлөбүрүн көрдүүллэр эбит. Бу түмүгэр Убайаан уонна Комсомольскай уул. сорох дьиэлэригэр ВОЛС кыайан тардыллыбат туруктаммыт.

Тарыып чэпчээһинин туһунан эттэххэ, улууска дьиэлэри 100% хабан абонент ахсаанын тосту элбэттэххэ эрэ Нерюнгри, Мирнэй тарифнай сеткаларыгар киириэхпитин сөбүн туһунан "Ростелеком"-нар биллэрбиттэр.

Октябрьскай нэһилиэк

Сайыҥҥы уу ситимин матырыйаала кэлэн 800 м Крахмал өттүгэр тардылынна. Антоновка оскуолатыгар 58 оҕоҕо анал бириэмийэлэр туттарылыннылар. Субуотунньук ыытыллан пааркаҕа уонна Эбэҕэ үлэлээтилэр. РДЮСШИ дьиэтин өрөмүөнэ барар. Улуус ыһыаҕар бэлэмнэнэн улуус тэрилтэлэрэ уонна олохтоохтор кыттыылаах субуотунньуктар буолуохтара.

Ньурбачаан үрэҕинэн уу эбиллэн Убайаанҥа куттал үөскээн сырытта. СЭГХ, Быыһыыр сулууспа, 26 №-дээх ОГПС үлэһиттэрэ эрдэттэн үлэлээн кутталы туораттылар. Бу күннэргэ тэрилтэлэринэн санитарнай ыраастааһыҥҥа субуотунньуктар саҕаланыахтара.

Урбаан эйгэтэ

Улуус баһылыгын иһинэн Сүрүннүүр сэбиэт састааба саҥардылынна. Арассыыйаҕа Урбаанныыт күнүгэр бастыҥ үлэлээхтэри, СВО-ҕа улахан көмөнү оҥорбут урбаанныыттары чиэстээтилэр.

Айылҕа харыстабыла

Чуукааргa Хампах күөлүгэр балыктар өлөн тахсыбыттарын туһунан биллэрэннэр, экология үлэһиттэрэ субуотаҕа тиийэн көрбүттэр. Уу үрдүгэр дагдайбыт балыктары көтөрдөр сиэн бүтэрбиттэр. Уу анаалыһа ылыллыбыт. Күөл мууһа дөйө тоҥон, балыктар кыһын тумнастан өлөн тахсыбыттара быһаарыллыбыт. Айылҕаҕа маннык баар көстүү.

05.06.23 с. Эколог күнүгэр сөп түбэһиннэрэн, ыраастааһыннга субуотунньук ыытыллыаҕа. Тэрилтэлэргэ график тиксэриллиэҕэ.

Кировтааҕы чох разреһа (КУР) чаанынай дьиэлээхтэргэ пластмасс бөх дьаанныктарын оҥорон атыылаан эрэр. Чаанынай секторга бөх дьаанныктарын элбэппиттэр, массыына сырытыннаран хомуйан ылаллар. Бөх иһин дьон уонна тэрилтэлэр иэстэрэ 9 мөл. солк. тэҥнэспит. КУР чугастааҕы нэһилиэктэртэн (Чаппанда, Сүлэ, Дьиикимдэ) бөхтөрү таһыыны саҕалыаҕа.

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата.

– СВО-ҕа көмө –

27 сайыҥҥы таҥас тигилиннэ

Анал байыаннай дьайыыга сылдьар биир дойдулаахтарбытыгар араас хабааннаах өйөбүл үлэ тохтообокко ыытыллар. Бу сырыыга сайыҥҥы таҥас тигиитэ буолла. Илиилэригэр сатабыллаах нэһилиэкпит олохтоохторо үтүө санааларын түмэн биир нэдиэлэ иһигэр 27 комплект (үрдүтэ, ыстаан, панама, рюкзак) тигэ оҕустулар. Ким дьиэтигэр, ким дьаһалтаҕа кэлэн иистэннилэр. Матырыйаал дьаһалта суотугар ылылынна.

Улуустааҕы "Көмүскэл" иистэнэр сыахха көхтөөхтүк кыттыһар нэһилиэкпит олохтооҕо Зинаида Николаевна Мухоплева уолаттарбыт размердарынан, уоппускаҕа кэлэ сылдьар байыастар сүбэлэринэн лекало бэлэмнээбитэ, быһан биэрбитэ. Быһааһыҥҥа, тигээһиҥҥэ дьаһалта уонна кулууп үлэһиттэрэ көхтөөхтүк кытыннылар.

Төһүү күүһүнэн буоллулар ийэлэр, эбээлэр, тэрилтэлэр. Ким хайдах сололооҕунан, кыахтааҕынан биир да ыстаан, биирдии, иккилии комплект да тигэн, сорохтор күүскэ ылсан этиллибит болдьоохо бүтэрэн, бу көмөҥү улуус баһылыга Алексей Михайлович Иннокентьев тустаах дьоҥҥо тиэрдэ СВО сиригэр барарыгар бэриллибитэ, номнуо айаҥҥа сылдьаллар.

Иискэ кыттыспыт үтүө санаалаах дьоммутун ааттаталыыбыт: Александра Николаевна Иванова, Анна Ивановна Дмитриева (интернат), Анна Сидоровна Ноговицына, "Биһик" уһуйаан, Валентина Иннокентьевна Яковлева, Замира Васильевна Борисова ("Ромашка"), Капитолина Иннокентьевна Харламова, Лилия Егоровна Федорова, Мария Николаевна Ноговицына, Нина Анатольевна Чупрова, Нюргустана Ивановна Иванова, Ольга Егоровна Егорова, Сайына Кулинтарьевна Алексеева, Татьяна Николаевна Игнатьева.

Дьаһалтаҕа саҕаланыаҕыттан бүтүөр диэри оверлоктаах, иистэнэр массыыналаах кэлбит Яна Петровна Федорова, күнүскү өттүгэр эбии комплектары быһыспыт, киэһэ өттүгэр хас да комплегы дьиэтигэр илдьэн тикпит Ольга Ивановна Степанова, оскуола кэлэктиибиттэн ананан кэлэн көхтөөхтүк үлэлэспит Галина Егоровна Васильева буолаллар. Элбэх күн Альбина Ивановна Тимофеева сырытта, Галина Петровна Лазарева көмөлөстө. Көхтөөх түөлбэлэр "Дьулуур" уонна "Бөгдьөөлө".

Баһылык Семен Александрович Корякин, солбуйааччыта Александра Михайловна Иванова, олохтоох дьаһалта туох баар кыттыспыт, көмө буолбут нэһилиэк олохтоохторугар, тэрилтэлэргэ истиҥ махталларын биллэрэллэр! Маннык уустук кэмнэргэ Антоновкабыт өссө күүскэ түмсэрэ биһиги уолаттарбытыгар күүс-көмө буолар диэн эрэнэбит.

Октябрьскай нэһилиэк дьаһалтатын пресс-сулууспата.

Сүлэлэр биир дойдулаахтарыгар көмөлөрө

Сүлэ нэһилиэгин "Айыы Тайбыт" норуот айымньытын дьиэтигэр киирээти кытта, СВО-ҕа кытта сылдьар биир дойдулаахтарыгар аналлаах көмөлөрүн чөкөппүттэр.

"Эрэл" уопсастыбаннай түмсүү салайааччыта Евсеева Мотрена Прокопьевна кэпсиринэн, Сүлэ нэһилиэгиттэн Анал байыаннай эпэрээссийэҕэ 7 киһи кытта сылдьар. Кинилэргэ анаан 7 көстүүм, панамка, вещмешок, 15 м илиминэн тиһиллэн тигиллибит маскировочнай сетка, 2 тактическай наһыылка оҥорбуттар.

Оскуола оҕолоро уонна төрөппүттэр нобуор оҥорон биэрбиттэр. Итини нэһилиэктэрин баһылыга илдьэ барарыгар анаан бэлэмнээбиттэр. "Бу иннинэ эмиэ араахы оҥорон ыыппыппыт, нэһилиэк олохтоохторо, дьахтар кэмитиэтэ уонна аҕалар түмсүүлэрэ харчынан кыттыспыттара. Биир дойдулаахтарбытыгар мэлдьи көмөлөһө олоробут. Уолаттарбыт бары этэҥҥэ, кыайыы көтөллөөх эргиллэн кэлэллэригэр баҕарабыт", - диир Мотрена Прокопьевна.

Геннадий АНТОНОВ.

– Тыа хаһаайыстыбата –

Ньурбаҕа бурдук ыһыыта саҕаланна

Быйылгы элбэх хаардаах дьылга сир-дойду уута элбэх буолан, Ньурба улууһугар ыһыы үлэтэ хойутаата. "Ньурбатааҕы сүөһү аһылыгын хампаанньата" тэрилтэ Ньурба куорат таһынааҕы Кураан диэн баанынаҕа сиик саптарыытыгар ааспыт нэдиэлэҕэ киирбитэ. Ыам ыйын 29 к. диискэлээн бүтэрэн, эбиэс сиэмэтин ыһан саҕалаатылар. СӨ Сир оҥоруутун сулууспатын агронома Павел Самсоновтыын киирэн үлэни-хамнаһы билистибит.

"Быйыл 300 гааҕа эбиэс ыһыахтаахпыт, - *диэн кэпсиир Ньурбатааҕы сүөһү аһылыгын хампаанньатын дириэктэрин солбуйааччыта, агроном Мария Руфовна.* - Сирбит быйыл наһаа уулаах буолан, сиик саптарыытын 3-4 хонуктааҕыта эрэ саҕалаабыппыт. Ону даҕаны баанынабыт ортотунан сиик-тээх, ону арыылыырга бириэмэбит даҕаны барда. Ол да буоллар, 3 "Беларус" тыраахтыр диискэлээн улахан иэни түргэнник бүтэрдилэр. Былырыын 2 эрэ тыраахтыр үлэлээбитэ, онон быйыл үлэлиир күүс эбилиннэ.

Быйыл Ньурба техникумун кытта үлэлэһэн, производственнай практикаҕа уонна хамнастаан устудьуоннары үлэҕэ ылбыппыт. Бастаан биэстэр этэ, билигин 2 практикант хаалла. Бүгүн зерновойга эбиэс бурдукпутун ыһыытын саҕалаатыбыт. Былырыын баччаларга ыһан бүтэрэн эрэр этибит, быйыл хаар-уу элбэх булан хойутаатыбыт. Ол эрээри сотору ыһыыбыт үлэтин бүтэриэхпит".

Антоновка олохтооҕо, 25 саастаах Евгений Шараборин быйыл Ньурбатааҕы техникуму үөрэнэн бүтэрэн Ньурбатааҕы сүөһү аһылыгын хампаанньатыгар үлэҕэ киирбит. Тырахтарыыстыы сылдьар. "Үлэбин сөбүлээтим, олус наадалаах идэ. Тыраахтыр уруулугар олорон үлэм түмүгэ көстөн иһэриттэн үөрэбин. Урут тиэхиньикэ туһунан билиим наһаа буолбатах этэ. Маннык үлэлээн кыралаан үөрэнэ сылдьабын", - диэн санаатын үллэстэр.

Геннадий АНТОНОВ.

– Үлэ сыла –

Үлэ дьаарбаҥката буолла

Ыам ыйын 30 - бэс ыйын 2 күннэригэр "Олохтоох каадырдар - бырамыысылыннаска" уонна тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанар Бүлүү бөлөх оройуоннарыгар "Тыа сиригэр дьарыктаах буолуу" бырайыактарын чэрчитинэн Нэһилиэнньэ дьарыктаах буолуутун СӨ госкэмитиэтэ дорожнай каартаны олохтоох киллэриигэ Бүлүү бөлөх улуустарынан үлэ дьаарбаҥкатын тэрийэн ыыта сылдьар. Бастакы тэрээһин Ньурбаҕа буолла.

Нэһилиэнньэ дьарыктаах буолуутун СӨ госкэмитиэтин бастакы солбуйааччыта Анастасия Викторовна Позднякова салайааччылаах бөлөххө кэмитиэт актыыбынай бэлиитикэ отделын салайааччыта Марина Викторовна Заровняева үлэнэн хааччыйыы отделын сүрүннүүр испсэлиитэ Нюргуяна Алексеевна Захарова, өрөспүүбүлүкэтээҕи Дьарыктаах буолуу киин испсэлиитэ Саргылана Константиновна Нелунова, Тыа хаһаайыстыбатын департаменын экономиһа Анна Романовна Максимова, "Арктик Капитал" ХЭО каадыр отделын инспектора Мохначевскай Арсен Гаврильевич, ПАО "ЯТЭК" хампаанньа уопсастыбаннай уонна социальнай бэлиитикэ кыл. испсэлиитэ Эсмиральда Владимировна Николаева, "Анаабыр алмаастара" хампаанньа кыл. испсэлиитэ Тихон Прокопьевич Петров, маны таһынан Ньурба оройуонун тэрилтэлэриттэн улуустааҕы Тыа хаһаайыстыбатын департамена, Урбаан, атыы уонна Ньурба улууһун олохтоох оҥорон таһаарыытын департамена, улуустааҕы уйулҕа киинэ, улуустааҕы социальнай харалта управлениета, улуустааҕы ИДьМ кыттыыны ылылар.

Тэрээһин саҕаланыан иннинэ *СӨ Сударыстыбаннай кэмитиэт актыыбынай бэлиитикэ отделын салайааччыта Марина Заровняева Ньурбаҕа кэлбит сыалларын-соруктарын билиһиннэрдэ:*

- Ведомственнай оробуочай группа үлэтин Ньурбаттан саҕалаата. Биһиги группабыт "Олохтоох каадырдар - бырамыысылыннаска" уонна "Тыа сиригэр дьарыктаах буолуу" бырайыактарынан үлэлиир. 2018 сылтан бу бырайыактарынан Нам, Хаҥалас, Горнай, Өлөөн улуустарыгар, ааспыт сылга өрүс уҥуордааҕылары уонна быйыл Бүлүү бөлөх улуустарынан үлэ ыытан тарҕатабыт.

Ньурба улууһун баһылыгын солбуйааччытын э.т. Павел Александров, СӨ Судаарыстыбаннай кэмитиэт актыыбынай бэлиитикэ отделын салайааччыта Марина Заровняева мустубут дьоҥҥо анаан тыл эттилэр.

Нэһилиэнньэ дьарыктаах буолуу СӨ Судаарыстыбаннай кэмитиэтин бастакы солбуйааччыта Анастасия Позднякова:

- Быйыл, 2023 сылы Ил Дархан Саха сиригэр Үлэ сылынан биллэрэн Бырабыыталыстыба бигэргэппит былаанын иһинэн дорожнай карта оҥоһуллубута. Бүлүү бөлөх улуустарыгар үлэни Ньурбаттан саҕалаатыбыт. "Тыа сиригэр дьарыктаах буолуу", "Олохтоох каадырдары - бырамыысыланнаска" бырайыактарынан үлэ ыытабыт. Олохтоох каадырдары бырамыысыланнаска сыһыарар иннитэн, компания вакансияларын илдьэ кэлэн толору иһитиннэрдибит. Саха сирин үрдүнэн бүгүҥҥү күҥҥэ 12000-тан тахса үлэ вакансията баар, 50%-тан ордуга - оробуочай идэлэргэ. Сылын аайы өрөспүүбүлүкэҕэ бырамыысыланнас сайда турарыттан, тутуу үлэтэ элбэхтик барынан сибээстээн, чуолаан суол тутуутугар, энергетикэ идэлэригэр вакансиялар бааллар.

Тыа сиригэр 2022 сылга үлэтэ суох киһи ахсаана 6,5% буоллаҕына, тыа сиригэр 8, 6%, быйыл I кыбаартал түмүгүнэн үлэтэ суох киһи ахсаана - 5,8%, тыа сиригэр - 7,8%. Бырайыакка Тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтэ, Урбаан уонна СӨ үлэҕэ уонна социальнай сайдыы министиэристибэлэрэ кытталлар. Социальнай хантараагынан хас биирдии киһиэхэ "Программа занятости" тус бырагыраама оҥорон көмө, консультация, иһитиннэриини нэһилиэнньэҕэ тиэрдэбит. Тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтэ граннарга үлэлэһэр.

Тэрээһин түмүгүнэн "Анаабыр алмаастара" бырамыысыланнаай тэрилтэҕэ 20-чэ үлэтэ суох, силиэсэр, электрик, "С" категориялаах суоппар идэлээхтэр, үлэ миэстэтин ыйыталаспыттарын туһунан Тихон Петров этэр. ПАО "ЯТЭК" хампаанньаҕа 18 үлэ вакансията баар, ону таһынан 25 испсэлиистэргэ наадыйалларын, бүгүҥҥү күҥҥэ үс киһи үлэ миэстэтин ыйыталаспытын туһунан Эсмиральда Николаева эттэ. Хомойуох иһин, тыа хаһаайыстыбатыгар үлэ миэстэтин көрдөөһүҥҥэ биир да баҕалаах көстүбэтэ. Холобура, Күндээдэ нэһилиэгэр үлэһит илии тиийбэтин туһунан тыа хаһаайыстыбатын испсэлиитэ Алена Дмитриева этэр.

Улуустааҕы Дьарыктаах буолуу киин салайааччыта Сахая Максимовна Столярова:

- Үлэ, үөрэх дьарбаҥкатыгар барыта 80-тан тахса киһи сырытта. Нэһилиэнньэ дьарыктаах буолуу СӨ Судаарыстыбаннай кэмитиэтэ үс секциянан арахсан үлэлээтэ. Үлэтэ суох дьоннорго тус консультациялар, оскуола оҕолоругар профориентационнай хабааннаах тэрээһиннэр, адаптацияны ааналлырыгар уонна уйулҕа көмөтүгэр наадыйааччыларга тус сыаллаах консультация оҥордулар, - диэн түмүктээтэ.

Бу күн улуус дьаһалтатыгар СӨ Сударыстыбаннай кэмитиэтин бастакы солбуйааччыта Анастасия Позднякова, министиэристибэлэр уонна юридическэй сирэйдэр кыттыылаах мунньах буолла.

Күн иккис аҥарыгар Түмүк нэһилиэгэр Ньурбатааҕы техникум базатын билсистилэр. Марха куустатын олохтоохторун кытары көрүстүлэр.

Антонина СЕМЕНОВА.

Ньурба оройуона күрэх биллэрдэ

Ньурба улууһун кыраныыссаларыгар киириигэ Түүкээҥнэ уонна Ботомоойуга турар стела бастыҥ эскизнай бырайыагар күрэх биллэрдэ.

Бастыҥ художественнай-архитектурнай оҥоһук Ньурбабыт улууһугар киириигэ туруоҕа.

Күрэх аһаҕас, ким кыттара – көҥүл, сааһа хааччаҕа суох.

Уруһуй, эскиз, сургунан, скульптура, 3 д макет быһыытынан ыытыаххытын сөп.

Үлэҕитин ааккытын-суолгутун ыйан туран stroitelstvo.nyurba@mail.ru аадырыска 2023 сыл бэс ыйын 15 күнүгэр диэри ыытыҥ.

Сиһилии оройуон дьаһалтатын сайтыгар көрүҥ.

Билсэр нүөмэргит 8 (41134) 2-37-75.

– Өрөспүүбүлүкэҕэ – Үлэ, улууска – Олохтоох оҥорон таһаарыыны сайыннарыы сыллара –

Улууска "Ньурбатааҕы сүөһү аһылыгын хампаанньата" ХЭТ тэриллэн үлэлээбитэ лоп курдук 5 сыл буолла. Тэрилтэ үлэтин саҕалыырыгар улуус салалтата быраҕыллан сытар баахыналары сөргүтэн хаһаайыстыбаннай эргиирдэ киллэрэн, сир үлэтигэр улахан хамсаахыны таһаарар улахан соругу туруорбута. Бу кэм устата учуонай-агроном идэлээх Александр Илистяров тэрилтэ матырыйаалынай-тэхиниичэскэй базатын тэрийэн атаҕар туруоран, сири кытта үгүс үлэни көдүрүйэн кэллэ.

Балтараа тыһыынча гаа кэрингэ бааһына чөлүгэр түһэрилиннэ

Бу нэдиэлэҕэ Кураанҥа тиийэн тэрилтэ үлэтин-хамнаһын билистим. Үлэһитттэр "Агратордарын" ыһыыга бэлэмнээн бэрийэ сылдьаллар, сиэмэ бурдуктарын куталлар. Дириэктэр "Сиибиктэ" бааһынай хаһаайыстыба салайааччыта Степан Иванову көрдөрө-сүбэлэтэ аҕалбыт. Александр Иванович бэйэтэ эмиэ механизатор буолан (ардыгар бэйэтэ эмиэ тырахтарыыстыырын билэбин), ханнык да үлэни көрөн турбакка, тиэхиньикэни көрүү-истии, өрөмүөн үлэтигэр кыттыһар.

Бэтэрээ базаларын оҥостон, ыскылаат, сеновал уонна үлэһиттэр олорор дьиэлэрин туппуттар. "Үбү боппуруоһун быһаардахпытына, күһүн уотун киллэртэриэхпит, - *диир Александр Илистяров*. - Эмиэ манна былыргы уолан хаалбыт күөл онно сыбаалка курдук буолбутун ыраастаан, дирингэтэн уу киллэрэн күөл оҥордубут. Итини балыгырдан элбэх собо уонна мунду ыыппыппыт.

Билиһиннэрии бэрээдэгинэн

Улуус дьонугар-сэргэтигэр Александр Илистяров соччо биллибэтэх-көстүбэтэх киһи буоларынан, кини туһунан билиһиннэрэ түһүөххэ. Кини 1964 с. Чаппандаҕа төрөөбүтэ. 1981 с. оскуоланы бүтэрэн сопхуоска үлэлии сылдьан аармыйаҕа ыҥырыллан, "Тикси-2" чааска байыаннайтутуу ротатыгар сулууспалаабыта. 1992 с. Иркутскайдааҕы тыа хаһаайыстыбатын институтун учуонай-агроном идэлээх үөрэнэн бүтэрбитэ. Горнай улууһун Солоҕон нэһилиэгэр биригэдьииртэн саҕалаан, "Сиинэ" сопхуос дириэктэрин солбуйааччытыгар тиийэ үммүтэ. Дьокуускайга "Агрохимстанция" 3 сыл үлэлээбитэ. Онтон тэрилтэни уларытан тэрийэн "Туймаада-Агроснабка" холбообуттар. Александр Илистяров "Туймаада-Агроснаб"-ка агрономнуур сылларыгар үтүөкэн киһи, талааннаах салайааччы Василий Николаевич Филипповтан үлэ-олох мындырдарыгар уһуйуллубутун-такайыллыбытын истиҥник саныыр. Кини салалтатынан бастаан кормопроизводство отделын, онтон управлениены тэрийбит. Дьокуускай тула "агропояс" диэн тэрийэргэ былаан баар эрдэҕинэ Үс Хатыҥҥа 1000 гаа кэрингэ сири туһаҕа таһааран эбиэс ыһан, 2600 т сенаж бэлэмнээн турардаахтар эбит.

Биир кэмҥэ Благовещенскайга сир ылан хортуоппуй олордон, уу суолунан хоту улуустарга таһа сылдьыбыттар. "Хоту завозка" навигация кэмигэр хортуоппуй илдьэрбитигэр, Саха сирин хортуоппуйа кыайан сиппэт этэ, ол иһин эрдэ ситэр диэн Благовещенскайга олордо сылдьыыппыт, - *диэн ахтар Александр Илистяров*. - Анарааттан тэрилтэбит икки хараабылынан тиэйэн аҕалан илдьэр этибит. Оннук сылдьан балыктыырбыт. Хараабылга улахан холодильниктааҕа. Хоту 2 ый сылдьан, сопхуостары кытта кэпсэтэн икки хараабылынан 750-ча туонна балык (чыыр, уомул) аҕалан, Дьокуускайга батарбыппыт.

Бырагыраама суруйан бэлэмнээн, 2007 с. 120 тахса туонна быраҕыллыбыт ядохимикаттары өрөспүүбүлүкэ улуустарыттан хомуйан Санкт-Петербурга утилизацияҕа ыыппыппыт. Кэлин тэрилтэҕэ атын салайааччы кэлэн түргэн баҕайытык ыһыллан-тоҕуллан, билигин "Туймаада-Агроснаб" диэн суох. Ити кэнниттэн хас да сыл "Якутлесресурс" тэрилтэҕэ, онтон чаахынайга үлэлээбитим. Тыа хаһаайыстыбатын хайысхатынан тэрилтэ арыйан агрохимическэй өҥөлөрү оҥорорум".

Тиэрдиллибит былаан туолла

2018 с. ыам ыйыгар Александр Илистяров улуус баһылыгын 1-кы солбуйааччыта Артур Яковлев ыҥырыытынан Ньурбаҕа үлэлии кэлбитэ. Кини үлэтин саҕалыырыгар улуус салалтата туруорбут соругун толордо.

"Тэриллиилээх хаһаайыстыбаларга оҥорон биэрбиппитин киллэрэн туран, балтараа тыһыынча гаалаах быраҕыллан турбут бааһыналары хорутан чөлүгэр түһэрдибит, - *диэн сэһэргиир Александр Илистяров*. - Кэлин эргиллэн көрдөххө, төһө даҕаны утарытынан кыра курдугун иһин, 5 сылга элбэх үлэ барда.

Биһиги 4 хайысханан үлэлиибит: тиэхиньикэ ылыыта, күрүө тутуута, сир оҥоруута, сеновал оҥоруута. Тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтин (ТХМ) уонна Ньурба улууһун дьаһалтатын сүөһү аһылыгын оҥорууга туһуламмыт кыттыгас бырагыраамаларыгар киирбиппит. Бастакы сылбытыгар улуус уонна ТХМ 10-нуу мөл. солк. биэрбиттэрэ. Онон тыраахтырдары, сири таҥастыыр тиэхиньикэни ылбыппыт. Билигин тэрилтэ 30-ча мөл. солк. суумаҕа тиэхиньикэнэн уонна сири таҥастыыр оборудованиенан толору хааччыллан атаҕар бигэтик турда. 3 "Беларус" тыраахтыр, 2 комбайн (1 эргэ сэбиэскэй "Енисей-1200" уонна 1 японскай), икки "Агратор-3400", бурдук ыраастыыр ОВС-25, 2-лии булуук, каток уонна диискэ, 2-лии ыарахан уонна чэпчэки боронолор, сушилка, сири алдьаппакка оту ыһар голландскай "Вредо" сиэйэлкэ баар.

Кураанҥа үлэбитин саҕалыырбытыгар манна туох да суох, кураанах этэ. Сыбаалка баарын ыраастаан 10-ча "Камаз" бөҕү илдьэн тохпуппут уонна күрүөлээн, хорутан оҥостон барбыппыт. 2-с сылтан үүнүү ылан барбыппыт. 3-с сылбытыгар 250-ча т эбиэс ылан, улуустан биһиэхэ толуйуу көрүллэн, дьоҥҥо удамыр сыанаҕа батарбыппыт. Ону дьон улаханнык сэҥээрбиттэрэ.

Барыта 68 км усталаах күрүө тутулунна. Биир сайын элбэх ойуур баһаара буолбутугар, ол дьыл ханна да мас кэрдиллибэтэҕэ. Ол иһин күһэллэммит, Кытайтан хатыылаах боробулуоха аҕалан күрүө оҥоро сылдьыбыппыт. Билигин күрүөнү сүрүннээн маһынан тутабыт. Хорутуллубут сири бүтүннүү ыһан, онтубутун күрүөлүөхпүт. 10 км тутан, Куочайы эргийиэхтээхпит. Улахан баҕайы сир сытар, чаахынайдар эҥин киирэн хаалбыттар, ол иһин күрүөтэ эрийэ-буруйа буолара буолуо.

Былырыын күһүнү быһа ардаан бурдук сиппэккэ хаалан уонна кыайан хомуллубакка, 800 т кэринҥэ дьоҥҥо түҥэтиллибитэ. 10 рулону ыллахтарына 7-тэ бэйэлэригэр хаалар диэн усулуобуйалаан, үүннэрбит ороскуоппутун саба сатаабыппыт. Эмиэ былырыын 2 гааҕа хортуоппуй олордон 28 туоннаны ылбыппыт. Дьокуускайтан идэтийбит хортуоппуй олордооччу табаарыһым Данил Иванович Дмитриев кэлэн бэркэ үлэлэспитэ. Хортуоппуйу харайар сирбит суох буолан, төттөрү куоракка илдьибиппит. Онтон аҕалан манна эмиэ олордуохпут. 10-ча туонна Ньурба иһигэр, чугастааҕы оскуолаларга уонна чаахынай дьоҥҥо атыыланна.

Элбэх сыллаах оту тарҕатыыга ылсан үлэлии сылдьабыт. Киппэ Бүтэйигэр 64 гаалаах элбэх сыллаах от питомниктаахпыт. Былырыын 4 т кэринҥэ "кострец безостый" диэн от сиэмэтин ылбыппыт. Тахсыытын бэрэбиэркэлэтэн көрбүтүм - 84% этэ. Төһө даҕаны сиэмэтин хомуйан комбайнынан тэбистэрбит үрдүнэн, гаатан балтараалыы туонна оту ылбыппыт.

Былырыыҥҥы элбэх уулаах дьыл содулугар билигин ыһыыга графиктан нэдиэлэ курдук хойутаан иһэбит. Сайыммыт сылаас, күннээх буоллаҕына бурдукпут ситиэ диэн эрэх-турах санаалаахпыт. Быйыл 25 гаа сири чөлүгэр түһэриэхтээхпит.

Быйыл 300 гааҕа элбэх сыллаах оту ыһар сорудахтаахпыт. Бэйэбит сиэмэбит 200 гааҕа тиийэр, онон сороҕун атыылаһыахпыт. Кураанҥа мелиоратордар 48 гааҕа эмиэ элбэх сыллаах оту ыһаллар. Үлэбит кээмэйэ элбэх, ону быйыл үүнүүтүн хайдах биэрэрин көрүөхпүт. Дьаархаҥҥа 100 гааҕа былырыын ыһыллыбыта, хаалбыт 50 гаатын быйыл ситэриэхтээхтэр. Быйыл Марха уонна Маалыкай түбэлэригэр эмиэ үлэ барыахтаах, улууспут баһылыга оннук сорук туруорда. Саҥа үүнүүнү ыллахпына улуус иһигэр тарҕатан сайаапканан үлэҕэ күүскэ ылсыахпыт. Бааһынабыт иэнэ кэҥээтэҕинэ ылар сиэмэбит кээмэйэ эмиэ элбиэ турдаҕа.

Былырыын АГАТУ-ну кыттта сөбүлэһии түһэрсибиппит. Кинилэр "Дьоҕус инновационнай предприятие" (МИП) диэн тэрийбиттэрэ. Саха сиригэр туттуллуон сөптөөх тиэхиньикэни үөрэтэн оҥорон соруктаах. Биһиги харчы уган элбэх сыллаах оту ыраастыыр оборудованиены сакаастаабыппыт. Ону оҥорон боруобалаан көрдүлэр. Көрүҥэ боростуой эрээри, оту олус үчүгэйдик ыраастыыр, 4 фракцияҕа араарар. СӨ бааһынай хаһаайыстыбаларын сийиэһигэр аҕалан үлэлэтэн көрдөрбүттэрэ, оппун 1 куулу илдьэн онно ыраастаппытым. Бэл диэтэр, Арассыыйаҕа маннык оборудование суох эбит. Новосибирскайтан эрийэн, хаһан атыылыыгыт, производствоҕа таһаараҕыт диэн, ыйыта сылдьыбыттара. Бастаан бэйэбитигэр оҥорторобут, онтон тарҕатыллыаҕа диэбиппит. Хаһан элбэх сыллаах оту атыылыахпыт туһунан элбэх дьон ыйытар. Питомникпытын кэҥэтэн 10-20 туоннаны ыллахпытына улуус таһыгар атыыга таһаарыахпыт. АГАТУ кафедратын сэбиэдиссэйэ Юрий Жигмитович Дондокову тэҥҥэ үлэлэһэ сылдьабыт. Оборудованиены бу сайын ылан, онон ыраастаан баран ыһыахтаахпыт.

Иллэрээ сыл Бурятияттан 1000 устуука облепиха үнүгэһин аҕалбытым. 300-үү агро-оскуолаларга биэрбитим, хаалбытын Кураанҥа олордубуппут. Сирин сыыһа талбыппын эбит. Почвабыт наһаа сииктээх буолан дуу, хайдах дуу, кыайан үүммэтэ. Бастакы сылыгар кураан этэ, элбэхтэ водовоһунан уу куттара сылдьыбытым. Онно да тиийбэккэ, сороҕо өлөн хаалбыта. Аны туһунан күрүөлээбэккэ сыыстарбыппыт. Күрүөнү аһан иһэллэр, ол аайы ынахтар, сылгылар киирэн тэпсэн дэлби алдьаттылар. Билигин аҕыйах хаалла, 1 сылынан отонун биэриэхтээх этэ. Ол быыһыгар бэйэбит үлэбит, хорутуубут элбэх буолан, көрүүтүгэр илиибит кыайан тиийбэтэ. Киһи алҕастан үөрэнэр буоллаҕа, онон хайыахпытый. Ол эрээри бу боппуруоска хаһан эрэ син-биир эргиллиэхпит дии саныыбын".

"Ньурбатааҕы сүөһү аһылыгын хампаанньата" ХЭТ быйыл, табылыннаҕына, идэтийбит сиэмэ хаһаайыстыбатын быыһыытынан федеральнай реестргэ Саха сириттэн бастакынан киириэҕэ. "Докумуоннарбытын ыыппыппыт. Ирдэбиллэргэ сөп түбэһэбит диэн эрэх-турах сананабыт, - *диир Александр Илистяров*. - Мантан саҕалаан элбэх сыллаах от сиэмэтин Саха сиригэр бүтүннүү тарҕатарга соруктанабыт. Аҥардастыы биир эрэ көрүҥү буолбакка, араас көрүҥү сиэмэлэрин ыһыахпыт. Сир оҥоруутун сулууспатын кытта тэҥҥэ үлэлэһэбит. Манна быраҕыллан турбут госсортоучаастак сирдэрин кэпсэтии быһыытынан оҥорон тэҥҥэ үлэлииргэ сөбүлэһии түһэрсиэхтээхпит.

Улуус отун саппааһын страховой фондатыгар үлэлэһэргэ былааннаан, оттуур сэбиргэли ылынныбыт. Табылыннаҕына сенаж оборудованиетын ылан сенаһы эмиэ бэлэмниэхпит".

Үһүн кураан уонна итии күннэргэ бурдуктара "умайан хаалларын" иһин, бааһынаҕа ардахтатар систиэмэни киллэрэргэ бырайыак оҥорторбуттар. "Ардахтатар тэрили туруортаран күн-дьыл туругуттан тутулуга суох буолуохха наада этэ, - *диир Александр Илистяров*. - Быйыл саҥа бырайыакка киирэн турар. Ханааллары кэҥэтэн 2 сиргэ искусственнай күөл курдук оҥоруохтаахпыт, тымыр курдук Кураанҥа барытыгар тиийэр гына ыытыахтаахпыт. Уу баар буоллаҕына өлгөм үүнүүнү ылыахпыт".

Александр Иванович тыа хаһаайыстыбатыгар саамай сытыы кыһалҕанан каадыр тиийбэтин аттыыр. Сайыҥҥы кэмҥэ дьону ГПХ дуогабарынан ылан үлэлэтэр. Биир сайын тыраахтарыыһы булбакка, бэйэтэ тыраахтыр уруулугар олорон үлэлээбит кэмнээҕэ.

"Дойду да үрдүнэн тыраахтарыыстар, этэргэ дылы, улахан наадалаах дьон, - *диир кини*. - Ити СВО да буола турдаҕына, биир да тыраахтарыыс-машинист правалаах киһи суох курдук. Эдэр ыччаты тыа хаһаайыстыбатыгар күүскэ сыһыарыахпытын наада. Саамай эппиэттээх кэмнэр дьэ кэллилэр. Дьон барыта син-биир офис үлэһитэ буолар кыаҕа суох, хайа, уонна аспытын-таҥаспытын ким оҥоруоҕай. Оскуола эрдэхтэн ыччаты араас оробуочай идэлэргэ хайысхалаан, идэлээннүөрэхтээн тыаҕа хаалалларын курдук үлэни ыытыахха наада.

Тыа хаһаайыстыбата Саха сиригэр хаһан баҕарар ньочооттоох салаа буолара биллэр. Ол иһин норуот хаһаайыстыбатын салааларыгар көрүллэр үбүлээһини сүрүннээн биэрэн, тыа хаһаайыстыбатын үбүлээһинэ өссө улаатара буоллар. Эдэр ыччаты тыа хаһаайыстыбатыгар чугаһатан, үчүгэй хамнастаан, дьиэлээн-уоттаан усулуобуйа тэрийдэххэ, элбэх дьон хаалан үлэлиэ этэ. Сүрдээх үлэһит дьон баар, мин көрө сылдьабын ээ. Сорохтор миэхэ үлэлии киирэн баран уһаабаккка, үрдүк хамнастаах бырамыысыланнай тэрилтэлэргэ көһөн хаалаллар. Ону мин хайдах даҕаны тутар кыаҕым суох.

Миэхэ солбуйааччынан агроном идэлээх Мария Кириллина номнуо 4-с сылын үлэлиир. Биир кэмнэ механик, заправщик, завгар, завхоз курдук. Сапчаастарын аҕалар, сэлээркэлэрин кутар, учуоту ыытар, барытын көрө-истэ сылдьар. Тэрилтэлэри кытта үлэлэһэн, үлэ ымпыгын-чымпыгын билэн уопутурда. Быйыл ыһыы үлэтин барытын бэйэтэ иилээн-саҕалаан салайа сылдьар".

Бу курдук "Ньурбатааҕы сүөһү аһылыгын хампаанньата" ХЭТ дириэктэрэ Александр Илистяров кэпсээнэ уонна былаана киэҥ уонна кэскиллээх. Кини баҕата барыта туолан олохха киирэригэр баҕарабын.

Геннадий АНТОНОВ.

– Коммунальнай хаһаайыстыба –

Сүрүн үлэтинэн эрэ мунурдаммат ыал аҕата

Быйыл кыһын өтөрүнэн буолбатах тымныы кыһын буолан ааста. Тымныыта уһуна да бэрт этэ. Ону ол диэбэккэ олохдьаһах хомунаалынай хаһаайыстыба үлэһиттэрэ саахалланыыны, тоҥоруону таһаарбакка эриэ-дэхси кыһыны аһардылар. Маалыкайдааҕы учаастагы Андреев Владимир Семенович салайар. Кини бу хаһаайыстыбаҕа үлэлээбитэ 3 сыл буолла.

Бүгүн биһиги бу тэрилтэҕэ 2001 сылтан хачыгаарынан үлэлиир Степанов Дьулустаан Николаевич туһунан кэпсиэхпит.

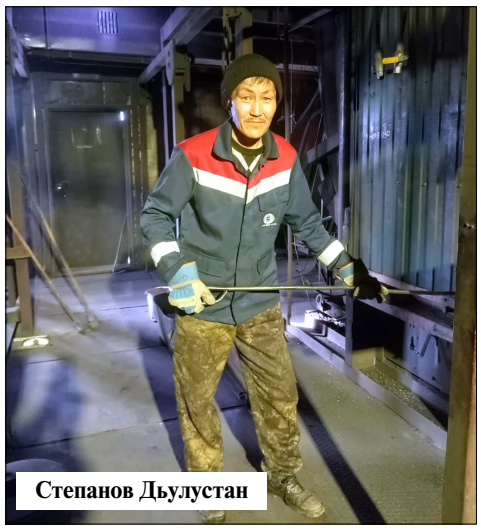

Степанов Дьулустан

Кини 1976 с. сылгыһыт, булчут Степанов Николай Дмитриевич дьиэ кэргэнигэр төрөөбүтэ. 8 кылааһы 1991 с. бүтэрэн баран "Ст. Васильев" аатынан сопхуоска сылгыһытынан үлэлии киирбит. 1995-1997 сс. ытык иэһин толорон сэбиэскэй аармыйаҕа сулууспалаабыт. Онтон кэлэн баран "Айда" звенотугар Андреев Аркадий Николаевич салалтатынан эмиэ сылгыга үлэлээбит.

2001 с. Ирина Витальевна Михайловалыын ыал буолар уонна ОДьКХ-гар үлэлии көһөр. Ол икки ардыгар 2000 с. Накыыҥҥа тахсан тутууга икки ый үлэлиир. Ол саҕана Накыын тутуулара саҥа саҕаланан эрэллэрэ.

Владимир Степановичтыын хочуолу баран көрдүм. Бу хочуол 2009 с. үлэҕэ киирбит. Ол иннинэ оскуола мазутунан оттуллара. Онтон бэйэҕит чохтоох эрээри мазутка олороҕут диэн туппуттар. Ол эрэн манна турбут хочуоллар Сангаар уонна Дьабарыкы Хайа чоҕунан эрэ умайаллар эбит. Мин муус устар бүтүүтэ сылдьар кэммэр ичигэс буолан биир ohох умайа турара. Чохторун транспортерунан үөһэ таһааралар. Тыраахтыр чугаһаппытын икки үлэһит транспортерга илиинэн быраҕар. Бу хочуоллар улахан тымныыга сууккаҕа 10 т. сииллэр эбит. Онон тымныыга үлэһиттэргэ улахан ноҕорууска буоллаҕа. Симиэнэҕэ 3 буолан тураллар, биир хачыгаар, 2 чоҕу таһааччылар. Үлэлии сылдьар Владимир Моисеев хочуоллары кэпсээтэ. Хочуолга чох төһө өр умайарын, хаһан чох кутулларын прибордар көрдөрөллөр. Барыта электричество үлэлэтэр буолан улахан щит иһигэр араас прибор элбэх. Владимир сынньанар хосторун, носуостары көрдөрдө. Хосторугар чэйдиилллэр, тэлэбиисэр көрөллөр эбит. Сан.узеллаахтар, суунар дуустара баара үһү да алдьаммыт.

Бу хочуолга 12 киһи, симиэнэҕэ 3-түү буолан тураллар. Оскуоланы, спортивнай оскуоланы, оскуола тэпилииссэтин, мастарыскыайын уонна 8 ыалы ититэллэр. Дьиҥэр бу хочуол кыаҕа ситэ туһаныллыбат эбит. "Мичил" оҕо уһуйаанын хочуола эргэрбит, ол иһин ити хочуол эбийиэктэрин манна холбуохтарын баҕараллар эбит.

Дьэ ити курдук Дьулустаан Николаевич үлэлиир усулуобуйатын кэпсэттибит.

Дьулустаан Николаевич, үөһэ суруйбуппут курдук, 22 сыл манна үлэлээн кэлбит. Үлэтигэр бэриниилээх, чиэһинэй үлэһит быһыытынан сыаналанар. Ону кини хайҕал суруктара туоһулууллар. 2020 с. бэс ыйын 1 күнүгэр ОДьКХ Саха өрөспүүбүлүкэтин үрдүкү салалтата Махтал суругунан бэлиэтээбит, генеральнай дириэктэр В.С. Чикачев илии баттааһыннаах. ОДьКХ Ньурбатааҕы тэрилтэтэ 2019 с. Бочуотунай грамотанан наҕараадалаабыт.

Дьулустаан Николаевич дьиэтигэр сылдьан кэргэнинээн Ирина Витальевналыын үһүөн кэпсэттибит. Бэйэлэрэ туттубут дьиэлэригэр олороллор, 6 оҕолоохтор. Улаханнара Валя Дьокуускайга ЮПК 2 куурсаһын устудьуона, Света - 11, Валера - 9-с, Спартак - 6-с, Коля 2-с кылаастарга үөрэнэллэр.

Сүөһү ииттэн быр-бааччы олороллор. 9 сүөһүнү, ол иһигэр 4 ыанар ынаҕы көрөллөр. 2 ынах төрөөн үүт-ас дэлэйбит. Ирина Витальевна үүт туттарбаппыт, оҕолорбутун аһатабыт диир. Эмиэ да сөп. Оҕолор чөл туруктаах дьон буола улааталлара үчүгэй буоллаҕа.

Элбэх оҕону иитэр аҕа Дьулустаан Николаевич 2019 с. өрөспүүбүлүкэ аҕаларын түмсүүтүн Айхал Габышев илии баттааһыннаах Махтал суругунан бэлиэтэммит. Олохтоох дьаһалта 2021 с. Махтал суругунан бэлиэтээбит, 2013 с. Бочуотунай грамотанан наҕараадалаабыт.

Дьулустаан Николаевич Маалыкайга бензининэн үлэлиир эрбиилэри оҥорор биир сэдэх сатабыллаах. Ол иһин дэриэбинэ ыалларын аҕалара бэйэлэрэ кыайан оҥорбокко киниэхэ аҕалаллар эбит. Ону кини барытын оҥорон үлэлиир гынан биэрэр. Бу эмиэ туспа сатабыл.

Дьэ ити курдук Дьулустаан, Ирина Степановтар элбэх оҕону төрөтөн-иитэн, сүөһү көрөн үгэс буолбут дьарыкпытын ыһыктыбакка бэйэ аһын-үөлүн оҥостон Маалыкай биир дьоһун ыаллара буолаллар.

Сылааһынан хааччыйаллар

Петр Степанов

Олох-дьаһах Маалыкайдааҕы хаһаайыстыбатын учаастагын салайааччыта Андреев Владимир Семеновичтыын "Мичил" оҕо уһуйаанын дьиэтин, 10 ыалы уонна 4-түү ыал олорор 2 уопсай дьиэни сылытар хочуолга бара сырыттыбыт. Бу хочуол уһуйаан дьиэтин кытта 1981 с. тутуллубут. Онтон ылата 42 сыл устата сылытан кэллэҕэ.

Хочуолга 4 хачыгаар үлэлиир: Степанов Владимир Семенович, Степанов Петр Николаевич, Ксенофонтов Аркадий Васильевич, Чемпосов Айаал Алексеевич. Бары да үтүө суобастаахтык үлэлээн быйылгы тымныы кыһыны этэҥҥэ туораатыбыт.

Степанов Владимир Семенович Малдьаҕартан төрүттээх Маалыкай күтүөтэ. 1986 сылтан Маалыкайга тутууга биригэдьиирдээбитэ. Кини илиитин иһинэн оччотооҕу сопхуос тутуулара аастахтара. 2000 сыллаахха Накыыҥҥа тахсан дэлби тэбэр эттиктэр ыскылааттарын, лаборатория дьиэтин, онтон да атын эбийиэктэри кылгас кэмҥэ тутуспута. Бу хочуолга киирэн үлэлээбитэ ыраппыт. Хочуол 3 ohохтоох. Чохторун тыраахтыр түннүгүнэн киллэрбитин ohоххо лаппаакынан куталлар. Тымныыга 2 т. чоҕу сииллэр эбит хочуоллар. Хочуол дьиэтэ акылаата, үрдэ саҥардыллыбыт.

Бүгүн кэпсиир сүрүн киһибит Степанов Петр Николаевич 1983 с. Маалыкайга төрөөбүт. 2000 с. оскуоланы бүтэрэн үлэһит буолбут. 2001 с. сайыныгар Накыыҥҥа тахсан тутууга үлэлээбит. Вагоҥҥа олорбуппут диир. 2001-2012 сс. сылгы собуотугар сылгыһыттаабыт. "Айдаҕа" Аркадий Андреев звенотугар Лыткин И.С. үлэлээбит.

2010 с. Еремеева Сардаана Иннокентьевналыын сүрэхтэрин сөбүлэһэн ыал буолбуттар. Билигин 5 оҕолоох кырдьаҕас ыал. Улаханнара 5-с кылаас үөрэнээччитэ, кыралара 2-лээх уол уһуйаан иитиллээччитэ. Ыал ийэтэ Сардаана Иннокентьевна оҕолорун, сүөһүтүн көрөн дьиэтигэр үлэлиир. 7 ыанар ынахтаахтар уонна субайдар. Ыал ийэтэ үүтүн сороҕун туттарар, сороҕун дьиэ кэргэнин аһатар. Быыппах, суорат, күөрчэх, онтон да атын үрүҥ аһынан дэлэгэйдик аһыыллар. Идэһэ сүөһүлэрин үксүн бэйэлэрэ тутталлар эбит. Туйаҕыттан дырыһаанҥы, төбөтүн эрийэн кэтилиэт, иһиттэн үөрэ астаан аһыыбыт диэн кэпсиир ыал ийэтэ.

Ааспыт сылга элбэх үүтү туттаран Маалыкайдааҕы "Сайдыы" кээпэрэтиип салайааччыта В.Д. Матвеев илии баттааһыннаах Махтал сурук уонна СӨ Тыатын хаһаайыстыбата тэриллибитэ 100 сылынан анал бэлиэнэн наҕараадаламмыт. 2021 сылга "Бордоҥ бастыҥа" буолбут. Бу "Бордоҥ бастыҥа" бэлиэ сыл устата үрдүк көрдөрүүнү эбэтэр үчүгэйдик үлэлээбит олох араас көрүҥнэрин бастыҥнарыгар туттарыллар нэһилиэк үрдүкү наҕараадата.

Ыал ийэтэ сүөһү ииттэн онтон дохуоттанан олоробут диир. Дьиэлэрэ киэҥ-куоҥ үчүгэй тутуулаах. Таһырдьа массыына, дьиэ иһигэр толору миэбэл уонна иһит-хомуос, бытовой тиэхиникэ. Онон олохторун үчүгэйдик тэринэн олорор кэскиллээх ыал эбит. Ыал аҕата Петр өссө чугас эргин туһахтаан күндү түүлээҕи эмиэ бултаһар. Ол эмиэ эбилик, хайа уонна саха киһитин төрүт дьарыга буоллаҕа.

Дьэ ити курдук Степановтар үлэлээн-хамнаан, сүөһү ииттэн, бултаан-алтаан тыа ыалын быһыытынан бэркэ тэринэн бырбааччы олороллор. Инникитин даҕаны маннык саха ыалын үгэһин тутуһан иллээхтик, бэрээдэктээхтик олорон оҕолорун үлэһит, ыал-күөс буолалларыгар көмөнныма буола дьоллоохтук олордуннар диэн баҕара хаалабыт.

Вера СОЛОВЬЕВА,
Маалыкай.

– Дьиэ кэргэн –

Күн анныгар сылаас, ийэ таһыгар үтүө

Ыам ыйын 24 күнүгэр Сергей Васильев аатынан сынньалаҥ паркатыгар оҕо аймах муһунна.

Ньурбатааҕы улуустар икки ардыларынааҕы дьиэ кэргэҥҥэ уонна оҕоҕо көмөнү оҥоруу комплекснай киинэ доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолорго анаан "Күн анныгар сылаас, ийэ таһыгар үтүө" дьиэ кэргэннэри, оҕолору түмэр биир бэлиэ күн буолла. Маннык тэрээһин хаһыс да сылын аайы ыытыллар.

Улууска баар икки социальнай тэрилтэлэр холбоһоннор иккис сылларын үлэлиириллэрин туһунан киин салайааччыта Марианна Алексеева киирии тылыгар эттэ:

- Ааспыт сылга 600-тэн тахса өрөспүүбүлүкэ 16 улууһуттан оҕоаймах кэлэн сөптөөх мэдиссиинискэй көмөнү, көрүүнү ыланнар төрөппүттэр махталларын биллэрбиттэрэ. Биһиги инникитин даҕаны оҕолор, дьиэ кэргэннэр тустарыгар үлэлии туруохпут, - диэн туран, көхтөөх төрөппүттэргэ, бастыҥ иитээччилэргэ, социальнай партнердарга Махтал суруктары туттарда.

"Үтүө маай" аксыйаҕа кыттыһан байыаннай дьайыыга дьиэ кэргэннэригэр киин аатыттан өйдөбүнньүк бэлэхтэри туттардылар.

Салгыы "Бастыҥ айымныылаах дьиэ кэргэн" дьиэ кэргэҥҥэ аналлаах күрэх ыытылынна. Элбэх оҕолоох Мария Михайловна, Андрей Егорович Матвеевтар, Айталина Владиславовна, Ньургун Владимирович Ивановтар, Аграфена Петровна, Меркурий Александрович Казаковтар күрэхтэрэ кытыннылар.

Дьиэ кэргэн кыайыылаахтара Мария, Андрей Матвеевтар.

Күрэх үс түһүмэхтээх: бэйэни билиһиннэрии, "Норуоттар доҕордоһуулара" дефиле, "Тик-ток" үҥкүүнү толоруу. Дьүүллүүр сүбэҕэ В.И.Иванова, В.Е.Ефремова, Т.Ф.Иванова үлэлээннэр сыанабыл биэрдилэр.

Күрэх түмүгүнэн Айталина Владиславовна, Ньургун Владимирович Ивановтар муҥутуур кыайыылааҕынан буоллулар. Мария Михайловна, Андрей Егорович Матвеевтар - иккис, Аграфена Петровна, Меркурий Александрович Казаковтар үһүс миэстэлэри ылылар.

Күрэх кэмигэр Максим Петров, тэрээһини тэрийэн ыыппыт Михаил Кутана ылбаҕай ырыалары бэлэх ууннулар, "Өркөн" этнобөлөх музыкальнай нүөмэр толордо.

Оҕолор уруһуйдарынан быыстапка туруорулунна, хамсаныылаах оонньуулар, спортивнай күрэхтэр ыытылыннылар.

Сайыҥҥылыы чаҕылхай күҥҥэ дьиэ кэргэн мустан үтүө тэрээһин буолан ааста.

Антонина СЕМЕНОВА.

– Уопсастыбаларга –

Кэрэлиин алтыһыы

Яковлева Светлана Семеновна кыайан көрбөттөр оройуоннааҕы общественнай тэрилтэлэрин икки быыбар болдьоҕор салайар. Кини биэнсийэҕэ тахсыар диэри Дьиикимдэ, Ньурбачаан оскуолаларыгар нуучча тылын уонна литературатын учуутталынан ситиһиилээхтик үлэлээбитэ. Бу доруобуйаларынан хааччахтаах дьон түмсэн аахар, араас хабааннаах тэрээһиннэри ыытар, эти-сиини эрчийэр, налыччы олорон кинигэ ааҕар, астына теннистиир, остуол оонньууларын дуоһуйа оонньуур дьиэлэригэр өссө биир уопсай ыарылаах инбэлиитэр салайааччылара биир тылы булан, таһаарыылаахтык үлэлии олороллор.

Өрөспүүбүлүкэ бу маннык хабааннаах тэрилтэлэригэр суох икки этээстээх уораҕайын ВОИ Ньурбатааҕы тэрилтэтин салайааччыта Александр Еремеевич киэн тутта көрдөрдө. Тэрилтэ тэриллиитин устуоруйата, хайдах үлэлииллэрэ истиэнэлэри киэптии оҥоһуллубуттар. Инбэлиитэр барахсаттар маннык туһунан дьиэлээхтэрэ кинилэр айылгыларыгар оруобуна сөп түбэһэр. Доруобуйаларынан хааччахтааах оҕолорго да, улахан да дьоҥҥо ураты болҕомтону уурабыт диэн тылга эрэ буолбатын туһугар, оройуон салалтата билиҥҥитин курдук өйдөөн, кэлэр да кэмнэргэ бу общественнай түмсүүлэри өйүүрүгэр баҕарабыт.

Икки уопсастыба чилиэннэрэ оройуон эрэ иһинэн мунурдаммакка, регионҥа, өрөспүүбүлүкэҕэ тиийэ араас күрэхтэргэ кыттан, аата-ахсаана суох элбэх кубоктара кэчигирээн тураллар, ураты болҕомтолоох, кыһамныылаах үлэлэрин иһин Бочуот Грамоталара истиэнэҕэ көстүүлээх сири ылан ыйаммыттар.

Светлана Семеновна календарнай бырааһынныыктары тэрийэн ыытарын таһынан, кэрэ-бэлиэ түгэннэри, дьон дьоҕурун кэпсиир тэрээһиннэри ыытар.

"Самаан сайын салаллан кэлбитин көрсүһүү түһүлгэтэ" тэрээһиҥҥэ оройуон поликлиникатын бэтэрээн фельдшера Ксенофонтова Антонина Васильевна "Кырадаһын кырдалыгар кустук өҥүн түһэрэн" диэн илиитин сылааһынан, сүрэҕин баҕатынан тикпит олбохторун, скатердарын комплектарын, дьыбаан сабыыларын, көбүөрдэрин, чаппараахтарын быыстапкалаабыт. Тэрээһин бастаан, саха буолбарыт быһыытынан, этэҥҥэ күөххэ үктэнэн, самаан сайын кэлбитинэн эҕэрдэлээһинтэн, үтүөнү баҕарыыттан, сири аһатыынан саҕаланна. Олус кэрэ куоластаах, тыа хаһаайыстыбатын бэтэрээнэ Ирина Егоровна Казакова "Сэрии буолбатын!" ырыаны толорбутун баҕа санаабыт кылын таарыйтаран, бары иилэ хабан ылластыбыт.

Ксенофонтова А.В. "Кырадаһын кырдалыгар кустук өҥүн түһэрэн" быыстапкатын кэпсиир.

"Кырадаһын кырдалыгар кустук өҥүн түһэрэн" быыстапка

"Уран иис абылаҥа" маастар-кылаас

Антонина Васильевнаны иискэ ийэтэ, Герой ийэ Клавдия Семеновна уһуйбут. Оҕо көрүүтүн түбүгүн быыһыгар иистэнэр, ииһиттэн ордубут кырадаһыннарын аттарар, үлэһээччилэргэ оҕуруо киэргэллээх суппуун соппуоска ыллыҥ да кэт оҥорон, кыргыттарын ииһигэр көмөлөһүннэртээн, үөрэппит.

Антонина Васильевна комплектарыттан биири биһирии көрдүм. Ол - ыскаатарын ортото дуобат дуоската буоларын. Аһаан баран күөххэ дуобаттыахтарын, саахыматтыахтарын сөп эбит. "Икки - бииргэ".

Мустубуттарга "Уран иис абылаҥа" маастар-кылаас көрдөрөн, хайдах тигэргэ үөрэтэн, дьүөгэлэригэр ииһин кистэлэҥнэрин быһааран биэрэ-биэрэ арыйда. Хас биирдии өҥ, хас биирдии оһуор, хас биирдии оҥоһук - бэйэтэ суолталаах, кэпсээннээх, философиялаах.

Тэрээһин бырагыраамата киэҥ. Тойугу астына, хомус тыаһын умсугуйа иһиттибит. "Көмүс дорҕооннор"-го куустаран, мустубут дьон сайын туһунан ырыаны ылбаҕайдык ыллаатылар, хоһоону хомоҕойдук эттилэр, ирэ-хоро сэһэргэстилэр.

Александр Еремеевич, Антонина Васильевна даҕаны Светлана Семеновнаны бары өттүттэн хайҕаан кэпсээтилэр. Бастаан талыллан үлэлии киирэригэр үлэлиэхтээх дьиэтин туругуттан санаата түспүт. Күүстээх санаалаах буолан, дьон үтүө санаатыгар эрэнэн көрдөһөн, сүүрэн-көтөн буланталан, билигин дьон үөрэ-көтө кэлэр дьиэтэ оҥорбут.

Күндү салайааччыларбыт! Дьон туһугар үлэҕит куруук маннык өрө тута сылдьыллан, үлэҕит өссө ситиһиилээх буоллун!

Мирослава ИВАНОВА,
Мэҥэдьэк.

ЫЛам ыйын 26 күнүгэр "Кыталык" култуура дыбарыаһыгар Ньурбачаан нэһилиэгин оҕото Афоня Самсонов Москва куоракка операцияҕа барарыгар көмөлөһөр сыаллаах "Эн миигинниин бииргэ буол" диэн аһымал кэнсиэр буолан ааста.

– Үтүө санаа –

"Эн миигинниин бииргэ буол"

Кэнсиэри "Гулливер" оҕо тыйаатырын кыттыылааҕа, Ньурбатааҕы элбэх хайысхалаах гимназия үөрэнээччитэ Иннокентий Яковлев уонна Мария Оппудонова иилээнсаҕалаан ыыттылар. Бэйэлэрэ да долгуйа сылдьар кырачаан кыттааччылары улуус баһылыга Алексей Михайлович Иннокентьев өйүү кэлэн тыл эттэ, бу тэрээһини тэрийэн ыыппыт улуустааҕы социальнай көмүскэл управлениетыгар уонна "Кыталык" КД бары үлэһиттэригэр махталын биллэрдэ.

Эҕэрдэ тылын уонна махтал суруктары туттарда Ньурбатааҕы инбэлиитэр уопсастыбаларын бэрэссэдээтэлэ Александр Еремеевич Алексеев, улуустааҕы көрбөттөр уопсастыбаларын бэрэссэдээтэлэ Светлана Семеновна Яковлева, ону таһынан бүгүҥҥү быыстапкаҕа бэйэлэрин үлэлэрин туруорбут кыргыттарга Васильева Таняҕа уонна Андреева Варяҕа эҕэрдэ сурук туттартаата Ньурбатааҕы оҕо искусствотын оскуолатын уруһуй куруһуогун учуутала Ильина Зинаида Егоровна. Истиҥ махтал тылларын эттилэр Ньурбатааҕы судаарыстыбаннай көһө сылдьар драматическай тыйаатыр дириэктэрэ Николай Иванович Никитин уонна Александра Константиновна Кривогорницина, ону таһынан сэмэй бэлэхтэрин долгуйан туран кэллиэгэлэрин кыыһыгар Васильева Таняҕа быыстапкаҕа көхтөөхтүк кыттыбытын иһин туттардылар.

Бу аһымал кэнсиэр уратытынан доруобуйаларыгар хааччахтаах оҕолор бэйэлэрин кыахтарынан оройуон тэрилтэлэрин салайааччыларын кытта бииргэ кытыннылар. Ол курдук Ньурбачаан нэһилиэгин дьаһалтатын баһылыга Мария Семенованы кытта Айсен Аммосов уонна Оксана Степанова улаханнык долгуйан туран кэнсиэри саҕалаатылар. Салгыы эстафетаны Ньурбатааҕы социальнай фонда салайааччытын Владимир Моисеевы кытта Максим Сертюков, онтон Ньурбатааҕы тубдиспансер сэбиэдиссэйэ Вера Необутованы кытта Айталин Иванов, Саха Өрөспүүбүлүкэтин үтүөлээх артыыһа, култуура Департаменын начальнигын солбуйааччы Илья Николаевы кытта Анжелика Архипова көрөөччүгэ ырыаһыт бастыҥнара буолалларын көрдөрдүлэр.

Ньурбатааҕы улуустар икки ардыларынааҕы дьиэ кэргэҥҥэ уонна оҕоҕо комплекснай көмөнү оҥорор киин иитиллээччилэрэ Саскылаана Амбросьева, Антон Борисов, Толя Маччатыров, Юра Софронов киин салайааччытын Марианна Алексеевны кытта этнонүөмэринэн, кырачаан Ярослав Касьяновы кытта Ньурбатааҕы 15 №-дээх Бюро МСЭ салайааччыта Наталья Семенова, медрегистратор Саргылаана Иванова үҥкүүлээн тэйдилэр.

Кэнсиэр иккис аҥаарыгар "Биһик" Антоновкатааҕы оҕону сайыннарар киин сэбиэдиссэйэ Валентина Афанасьева Аделина Егорованы кытта төрөөбүт тыл туһунан истиҥ ырыа ыллаатылар. Ньурба оройуонун эдэр ыччат уонна имиджевай политика салалтатын салайааччытыа Валерия Владимирова Виталий Ивановка музыканан доҕуһуоллаата, ылласта.

Изамира Семенова салайааччылаах Ньурбатааҕы улуустар икки ардыларынааҕы кырдьаҕастар уонна инбэлиитэр интернат дьиэлэрин "Иэйии" үҥкүү ансаамбылын туруоруутугар "Тальяночка" үҥкүүнү көрөөччүлэргэ бэлэхтээтилэр, Ньурба куорат дьаһалтатын баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччыта Мария Куличкина Каролина Павлованы кытта бэртээхэй дуэт толордулар. Ньурбатааҕы улуустар икки ардыларынааҕы дьиэ кэргэҥҥэ уонна оҕоҕо комплекснай көмөнү оҥорор киин иитиллээччилэрэ остуоруйа оонньоон артыыс талаанын бастыҥа баарын көрдөрдүлэр.

Чаппанда талааннаах уола Саша Оппудонов Үөрэҕирии салалтатын салайааччытын Федор Ушкановы кытта тэбэнэттээх ырыаларын көрөөччүгэ бэлэхтээтиилэр. Ньурба оройуонун үпкэ управлениетын салайааччыта Алена Семенова, Ньурбатааҕы кииннэммит бухгалтерия салайааччыта Алена Яковлева Кеша Яковлевтыын, Ярик Касьяновтыын уонна Женя Михайловы кытта үҥкүүлэрэ көрөөччүнү барытын биһирэттэ. "Үҥкүү - олоҕу хамсатар күүс" диэни бигэргэтэн уолаттар ити кэннэ Ньурба оройуонун сүрүн архитекторын Анастасия Азарованы кытта уонна оройуон дьаһалтатын бухгалтерскай учуокка отделын кылаабынай испсэлиһин Алена Иванованы кытта "Көрдөөх ковбойдар" диэн үҥкүүнү бэлэхтээтилэр.

Кэнсиэр үһүс чаһын Сулустаан Яковлев Ньурба көһө сылдьар драматическай тыйаатырын артыыстара Лена Яковлеваны уонна Майя Слепцованы кытта "Дьол" диэн ырыаны ыллаан саҕалаата, толору дьоллоох буолла. Ньурбатааҕы социальнай көмүскэл управлениетын салайааччыта Ирина Находкина Эрхан Захаровы, Алена Васильеваны кытта ырыаһыт бэртэрэ буолан биэрдилэр.

Оҕолорбут ырыаны-үҥкүүнү эрэ буолбакка араас инструмеҥҥа кытта оонньууру бэркэ сатыыллар, ол курдук сайын кэлбитин биллэрэн лыҥкынас хомуска Айаал, Оксана Тимофеевтар Ньурбатааҕы улуустар икки ардыларынааҕы дьиэ кэргэҥҥэ уонна оҕоҕо комплекснай көмөнү оҥорор киин исписэлиһин Оксана Данилованы кытта хомуска оонньоон дьүрүһүттүлэр.

Ытык кырдьаҕастарбыт да бу күн оҕолортон хаалсыбатылар, ол курдук Ньурбатааҕы улуустар икки ардыларынааҕы кырдьаҕастар уонна инбэлиитэр интернат дьиэлэрин олохтооҕо Мария Комиссарова интернат-дьиэ үлэһитин Григорий Седалищевы кытта дуэттаатылар. Ньурбабыт биир мааны куоластааҕынан биллэр салайааччыта - РИК "Автодор" салайааччыта Сергей Никифоров Чукрова Санитаны уонна Виолетта Степанованы кытта "Балыктаах киэһэтэ" диэн хит ырыаны ыллаан дохсун ытыс тыаһынан арыалланнылар.

Ньурбатааҕы Ис Дьыала уорганнарын инспектора Мария Кириллина уонна Госавтоинспекция инспектора Роман Обоев Валерия Борисованы кытта бэртээхэй трио буолан таҕыстылар. "Оҕо - олохпут киэргэлэ, сибэккитэ" диэн бэргэн этиини туоһулаан кырачаан оҕолорбут Ньурбатааҕы "Мои документы" офис салайааччытын Наталья Капитонованы кытта сибэкки буолан үҥкүүлээн көрөөччү хараҕын халтарыттылар, сайыҥҥы сибэккинэн туолбут Куочай сыһыытын санаттылар.

Ити курдук, "Эн миигинниин бииргэ буол" аһымал кэнсиэркэ барыта 104650 солкуобай харчы киирэн Ньурбачаан нэһилиэгин оҕото Афоня Самсонов Москва куоракка баран эмтэнэн үтүөрэн кэлэригэр көмө буолуоҕа.

Онтон кэнсиэркэ кыттыбыт биһиги кэнчээри кэскиллэрбит олоххо кыаллыбат суоҕун өссө төгүл бигэргэттилэр. Күндү оҕолорбутугар куруук доруобай, үөрэ-көтө сырыттыннар диэн туран үтүө санаа, амарах дууһа, сылаас сыһыан, күүстээх өйөбүл өрүүтүн да баар буола турдун диэн алгыс тылбытын аныыбыт!

"Кыталык" ДК пресс-сулууспата.

Хаартыскалары хаһыат Телеграмыгар **t.me/gazetanyurba** *киирэн көрүҥ.*

– Бэс ыйын 2 күнэ – Николай Иванович Харитонов-Чуор төрөөбүт күнэ –

"НЬУРБА УОТТАРА" айар түмсүү НЬУКУЛАЙ ЧУОРГА анабыллара

Бу орто дойдуну хомоҕой хоһоонунан, ылбаҕай ырыанан симиир, киэргэтэр аналлаах Ньукулай Чуор күөх Ньурба кэрэ Куочайыгар бу күн 1935 сыллаахха төрөөбүтэ.

Саха биллиилээх поэта, суруналыыһа, общественнай деятелэ, СӨ культууратын үтүөлээх үлэһитэ Н.И. Харитонов-Чуор барыта сахалыы уонна нууччалыы уонтан тахса поэзия кинигэтинэн ааҕааччы билиниитин, тапталын ылбыта, сытыы бөрүөлээх суруналыыс быһыытынан биллэрэ.

Кини саха литературатыгар уйаҕас, үйэлээх тапталы туойбут нарын лиирик-поэт быһыытынан биллибитэ. Кинини поэзияҕа Эллэй, Күннүк Уурастыырап курдук аксакаллар алҕаабыттар, Н. Тобуруокап, С. Руфов курдук аарымалар кини айымньыларын ситиһиилэрин ырыппыттар. Н. Чуор поэт быһыытынан ураты куоластаах, чаҕылхай уобарастардаах, бэргэн тыллаах-өстөөх. Ол аҥаардас псевдонимын да талбытыгар бэрт этигэнник көстүбүтүн сөпкө бэлиэтиллэр.

Киһи быһыытынан кэрэ дууһалаах, киэҥ көҕүстээх, ыраас санаалаах, ону кытта наһаа элэккэй-сайаҕас, үөрүнньэҥ, киһиэхэ аҥаардас үтүөнэн эрэ дьайан көмөлөһөр баҕалаах Ньукулай Чуор дойдутугар Ньурбаҕа 1971 сыллаахха "Ньурба уоттара" түмсүүнү тэрийбитэ. Кини сахпыт кыымыттан күөдьүйэн Ньурба айар-суруйар дьоно-сэргэтэ 52 сыл устата саха тылын үйэтитиигэ, айар талаан алыбыгар ылларыыга көхтөөхтүк түмсэллэр, үлэлииллэр.

Бүгүҥҥү "Ньурба уоттара" чулуу убайга Чуорга махталларын, сүгүрүйүүлэрин хомоҕой хоһоон тула аныыллар.

Чуор ырыа - чуор тойук

Ньукулай Чуорга
Сайыны угуттуу
Сыа Бүлүү долгуйа
Сыыйылла устуута,
Күн тэйэр үнкүүтэ
Ирбинньик дьиримнии
Кылыйа тэбиитэ,
Күөх Ньурба биһигэ -
Кыыс нарын хатыҥа
Көҕөрө тыллыыта,
Күөрэгэй дьырылыы
Көҥүлгэ дьулуһа
Күйгүөрэ туойуута,
Уол оҕо эйээрэ
Эйиэкэй дьиэрэтэ
Кэлбитиҥ бу сиргэ.
Олонхо оҕото
Омуннук улаатан,
Кэҕэлиин биир тэҥнэ
Кэриигэ кэпсэтэн,
Чыычаахтыын ыллаһа
Чыыптыы дайаҥнын,
Айаас тыал сырыытын
Аахтара сырсаҥнын,
От уолун кытары
Ойуолуу кылыйсан,
Куочай киэҥ иэнигэр
Куобахтыы тэбинэн,
Сир иэнин киэргэтэн
Силиргэх ситэҥҥин,
Уус тылыҥ кыһата
Уоҕура умайан,
Хомоҕой хоһоонуҥ
Хотоҕос субуллан,
Ымыылаах ырыаҕар
Ыччатыҥ иитиллэр,
Иэйиигэр бигэнэн
Ийэ сир иһийэр.
Сыа Бүлүү долгуйар
Күөх Ньурба иэнигэр,
Элиэнэ эҥсиллэр
Киэҥ Саха сиригэр,
Эн "Ньурбаҥ уоттара"
Эрдээхтик хардыылаан,
Уус-уран айымньы
Үйгутун уһансан,
Олоҕу таптааммыт
Ойуулуу хоһуйан,
Алгыскын ылынан
Айаммыт-тутаммыт,
Чуо санаҥ кутулла
Чуор тойук дуорайан,
Чуо этииҥ диэлийэн
Чуор ырыа дьиэрэйэн,
Чуоранныы лыҥкыныы
Чугдаара туруохтун!

Алла Сельтюкова-Айаалла, Хорула.
22.05.2023 с.

Ньукулай Чуорга

Таалар хонуу иэнигэр,
Талыы мааны чэчигэр.
Кыыс нарына хатыннар,
Силигии сэлэһэллэр.
Арыы ойуур кэннигэр,
Сайын кэлбит бэлиэтин.
Сайар тыаллыын куотуһан,
Кэҕэ кыыльбыт чоргуйар.
Дьулай оҕо саастарыҥ,
Дьоруолаппыт мас аккын.
Киниҥ түспүт Куочайгар,
Бэлиэр ыйаан аастаҕыҥ.
Олох урсун ойуулуу,
Олом сирин бааһырда.
Киэҥ сиринэн тэлэйэ,
Аартык аанҥын астаҕыҥ.
Үлэ-үөрэх үтүөтүн,
Күдьүс өрө тутаҥҥын.
Аара сырыыҥ ыырыгар,
Номох тылын хаалларыҥ.
Саамал кымыс буодьулаах,
Сайаҕас сахабыт тылынан.
Сытыы бөрүөҥ дьоруолаан,
Тиспит элбэх суругу.
Сүрэҕи-быары ортотунан,
Киирэн аанар хоһооннороҥ.
Ыра кынатыгар дабатан,
Ыраас ыралаан көтүттүҥ.
Ньурбаҥ вальсын кынатыгар,
Долгуйа эргийсэр ыччатыҥ.
Дьэдьэниҥ ыллыгын батыһан,
Саҥа ыал иэйиитин биһиктиир.
Чуор убайбыт номоҕон,
Тапталы ымыыта хоһоонноруҥ.
Кэнчээри ыччаппыт кэхтибэт,
Ыратын үтүөҕэ түстүүгүн.
Ньурба уоттарын түмэҥҥин,
Айар кыымын сахпыккын.
Махталлаах дьонуҥ үйэлэргэ,
Ыйынньык сулус оностуохпут.

Татьяна Васильева-Айхаана Кыым.
22.05.2023 с.

Убайбыт Ньукулай Чуор алгыһа

(Н.И. Харитонов-Ньукулай Чуор сырдык кэриэһигэр хоһоонунан ахтыы)

Хоннохтоох хоһоннуун хоонньоһор,
Ыллыктаах ырыалыын ыаллаһар,
Көөнньүбут биэ кымыһын санатар,
Уохтаах ас амтанын иҥэрбит.
Хомоҕой хоһоонноох доҕорбут
Уран Тыл маастарын кытары
Дьокуускай куоракка мин биирдэ
Соруктаах ыалдьыттыы тиийбитим.
Улахан киһиттэн толломмун
Аллаах ат туйаҕын тыаһынан
Сүрэҕим мин түөспэр тиҥийэр,
Долгуйан тиритэн ылабын...
Ньукулай дьиэтигэр соҕотох
Оронно сынньана сытара,
Киирээппин кытары оронтон
Сэниэлээх соҕустук турбута.
"Дороообо доҕоччуок, кимҥиний,
Эн хантан сылдьаҕын? - диэбитэ,
Ытыспын ыксары туппута,
Хоско аас, ыалдьыт буол", - ыҥырта.
Ньурбаттан сылдьарбин билээтин,
Күн күлум аллайта, мичээртэ
Борунуй бу дьиэбит бэл иһэ
Мичээртэн сырдыырга дылыта.
Дойдубун... Куочайбын.. диэбитэ,
Чочумча саҥата суох турбута,
Хараҕа ууланан хаалбыта,
Ахтылҕан кутаата кууспута.
"Оо, Киэҥ Ньурбам, Күөх Ньурбам кыысчаана,
Кэлбиккэр мин үөрдүм даҕаны,
Мин Дойдум сибиэһэй салгына
Кэлбиккэр кииристэ", - диэбитэ.
Симиктик киниэхэ хоһоммун
Аахтара утары уммутум,
Тыа кыыһа, симигим, толлорум...
Мин көхсүм илийэн хаалбыта.
Хоһоммун ааҕаатын, сэгэйтэ
Сырдыктык иһийэ мичээртэ,
Сыаналаах сүбэтин-соргутун
Миэхэҕэ туһаайан эппитэ:
"Эппиккин уон төгүл хатылаа,
Сүһүөҕүн ахсаанын ааҕаннын
Иҥнибэт буолуоххар диэритин
Хаста да доргуччу хатылаа.
Сыыһаҕын түргэнник булуоҕуҥ,
Эттиэҕиҥ-сиинниэҕиҥ, көннөрүөҥ,
Иһирэх иэйиигин холбуоҕуҥ,
Ырыаһыт Бэйиэт - Эн буолуоҕуҥ.
Хоһоонҥун оһуордаан, ойуулаан,
Кустугу түһэрэн оонньотуоҥ,
Туустааннын тумалаан, амтаннаан
Үчүгэй асчыкка тэҥнэһиэҥ.
Олорон хоһоонун эппитэ,
Куолаһа истэргэ кэрэтиэн!
Бииртэн биир хоһоонун өйүттэн
Ааҕара, билэрэ сөҕүмэр!
Саната суох истэн олортум
Киэн туттуу, бу сөҕүү-махтайыы!
Сүрэхпэр күн бүгүн олорор
Бу истиҥ көрсүһүү иэйиитэ!
Күрүлгэн уутунуу дохсуннук
Дьүрүскэн кутуллан барбыта,
Итийэн-кутуйан аахпыта -
Санаабар, Куйааргa тиийбитэ.
Ньурбатын сонунун сураһан,
Элбэҕи кэпсэтэн, дуоһуйан
Дойдутун дьэдьэнин биэрбиппэр
Үөрбүтүөн, бэйиэппит, доҕорбут!
Оо, дойдум дьэдьэнэ минньигэс!
Куолаһар киэн туттуу, ахтылҕан!
Хараҕар уот кыымнар оонньууллар,
Санаата - Дойдута... буоллаҕа...
Кинигэм иннин бэрт кичэллик
Суруйан биэрбитэ солуннук,
Бэйиэккэ - Ольгаҕа диэбитэ,
Алгыырын туһунан эппитэ.
Саныыбын ол күнү дьэҥкэтик
Хараҕар тэбэнэт уот кыымнаах,
"Табахта аҕалыый, тардыахпын,
Дьоммуттан кистээммин тардабын..."
Табаҕын тутаатын үөрбүтэ,
"Күөмэйим хаттаҕыан!" диэбитэ,
Сайаҕас, санньылҕан көрүүтэ
Санаабар, бу баардыы хатаммыт.
Итинник этэ биир көрсүһүү,
Сахаттан биир чулуу киһилиин
Ньукулай Чуор-Бэйиэттиин
Олохпор мин тиһэх көрсүһүүм ...

Ольга Софронова-Суһум.
20.05.2023 с.

Чуор убайбытыгар

Чыыстай поэзия
Чаҕылхай тааһа
Чолбон сулуһа
Чулуу бэйээт,
Чаҕаан хоһоонньут
Чуор Ньукулай,
Чаабый уол сааһыттан
Чобуо бэйэтинэн
Чахчыта даҕаны
Чардааты таһынан
Чаалыйан талаана,
Чээлэй күөхтүүр
Чоноолох алааһы,
Чараҥ хатыҥы
Чагда ойууру
Чочур мырааны,
Чай таастыы
Чиргэл санаалаах
Чопчу сыаллаах
Чэгиэн олоҕу,
Чох уоттаах тапталы,
Чэмэлкэй күннээх
Чэлгиэн тыаллаах,
Чыычаах ыллыыр,
Чыыбаайы оттоох,
Чэчир анныыллыбыт
Чэлгийэр Куочайы,
Чычааһы тутуспакка
Чүөмпэни мээрэйдээн,
Чыпчаалга да ыттан,
Чачараабыт
Чараас куттаахтар
Чаккыраччы ытыыр,
Чынха атыннык
Чочуонай тыллары
Чыыппааннаан саҕан
Чэрэличчи суруйдаҕа.
Чуор бөрүөтүн
Чаампыга саайбакка,
Чиэс маска ыйаабакка
Чиэстээхтик бардаҕа,
Чиэстэбил-өйдөбүл
Чуорга аннаныҥ!
Чычып-чаап диэммин
Чуор кытаатыннарбыт
Чигдитин тэпсэммин
Чээрэлээн батыһан
Чээччэйэн эрдэҕим.

Иванов Валентин-Наһаарабыс Балантыын.
04.09.2020 с.

Таптыыр сүрэх иэйиитинэн

Таптал - таабырын бэйэтэ,
Тап уонна тал.
Таптаа бэйэҕин, аналгын
Таптыыр сүрэх иэйиитинэн.
Таптыыр сүрэх бэйэтэ
Тапталы булан ылыаҕа,
Таптыыр харах бэйэтэ
Талбаны талан ылыаҕа.
Талан таптаа, таптат
Талба талыы бэйэҕин,
Таалан таптаа, таптат
Толуу талбаа бэйэҕин.
Ньукулай бэйиэт тапталы
Уруйдаан-айхаллаан хаалларбыта,
Күннээх бэйиэт тапталы
Умсугуйан, айан хаалларбыта,
Лыахтыы дайа көтөллөр
Айхаллыы, уруйдуу дайаллар,
Ый тумарык быыһынан таптала
Чуордук чуопчаара туруоҕа...
Ураанхайдыы уран таптала
Орто дойду олоҕор
Өр сылларга сүппэттии иниэҕэ...

Таисия Иванова.
28.08.2020 с.

Ырыаһыт бэйиэт Николай Чуор сырдык кэриэһигэр

Дьикти да ырыаны иһиттим,
Дьиибэргээн тулабын көрүннүм!
Бу кимҥэ ананар тылларый?
Бу хантан кутуллар тылларый?
Сүрэхпит аайытын эҥсиллэ,
Сырдыкка, кэрэҕэ үгүйа
Улахан убай, Ньукулай Чуор,
Уйаҕас иэйиитэ тиһиллэр.
Истиҥник саныырын диринэ
Иһиллэр дьүрүскэн дьүрүлгэ,
Олоххо тапталын итиитэ
Олорбут дуорайар дорҕоонҥо.
Хас биирдии бэйэбит толкуйун
Хомоҕой хоһоонҥо таарыйбыт,
Хас биирдии баҕабыт сүмэтин,
Хоһуйан, ырыаҕа дьиэрэппит.
Сүрэххэ таптатар аналлаах,
Сүргэни көтүтэр кынаттаах,
Ол иһин хоһооно ырыалаах,
Ол иһин ырыата үйэлээх.

Варвара Кононова-Балбаара Хорула.
20.05.2023 с.

Чуор Ньукулай

Ньурба уотун кыымын сахпыт,
Айар кутун аанын аспыт,
Аартыктарын суолун тэлбит,
Улуу киһи, Чуор Ньукулай.
Тэрбэлдьийэр, чоҕул харах,
Иэйиитигэр ылларбыт,
Таптал тырым тылларынан,
Ырыа гынан дьоҥҥо тиэрпит.
Куочай эбэ иэнин устун,
Сүүрэн сэниэ киллэриммит,
Ол Куочайын хайгыы санаан,
Хоһоонугар холбообут.
Кини эбээт, улуу киһи,
Ньурба уола, Чуор Ньукулай.
Үтүө санаа төрүт ууһа,
Кэрэ олох кэрэһитэ.
Эн утумнун салгыыр дьонуҥ,
"Ньурба кыыһар уоттара",
Иэйиилэрин суһумугар,
Баарыгын эбээт, улуу киһи.
Аатыҥ өрүү аттанар,
Куруук мэлдьи ахтыллар,
Биһигиннии биргэ буолан
Сылдьыһаҕын таспытыгар.
Хас биирдиибит ситиһиитэ,
"Ньурба уотун" үөрүүтэ,
Онно куруук ахтыллар,
Улуу убай, Чуор Ньукулай.

Тамара Николаева-САРЫАДА.

Ньурба чулуута Ньукулай

Киэҥ Ньурба киэлитин
Хоһоон-ырыа куттааҕа,
Сүрэх истиҥ иэйиитинэн
Сайдам санаа илдьитинэн,
Кэскиллээҕи өтө көрөн
Үйэлээҕи үксэтиһэн,
Айар дьоҕур түһүлгэтин
Төгүрүтэн төлкөлөөн,
Күнтэн уоту сардаҥардан
Кыымтан кыымы саҕардыы,
Сүрэҕин төлөнүн күөдьүтэн
Сырдыы, тырымныы уматан,
Айар кутаа илбиһинэн
Күөх Ньурба чулуу уола
Улуу бэйиэт Ньукулай Чуор,
"Ньурба уоттарын" сахпыта.
Төрүт тылбыт иэйиитэ
Сылаас тыына иитиллэн,
Айар айылгы аартыга
Алгыһынан айхалланан,
Арылыйа кытыастан
Сардаҥалыын сандааран,
Саҥа саҕахтары арыйа
Ньурба уота ыҥырбыта.
Айар түһүлгэ түстэнэн
Кутаа тула мустаннар,
Алтыһыы үтүөтүн уллэстэн
Түмсүү дьоно эбиллэр,
Айар саргы арыалланан
Айымньылар айыллаллар.
Тумус туттар бэйиэппит
"Ньурба күһүнэ" тэрээһин
Олугун уурсан, түөрэҕин туһэрсэн
Кэрэ эйгэни тэрийсибитэ,
Күөх Ньурба аата аттанан
Аар-сааргы ахтыллыбыта.
Сырдык мичээр сыдьаайдаах
Айар талаан айылгылаах,
Дойдуга таптал таҥаралаах
Ньукулай Чуор бэйиэт,
Эрэнэрэ эбээт кини
Ийэ тыл эйгэтин кэҥэтэн,
Ыллыктаах санаатынан ыччаты
Айарга, суруйарга көҕүлээн,
Олоҕу таптылынан хоһуйар
Айар үлэҕэ абылаппыт
Эдэр ыччат элбиэҕин.
Алгыстаах аартыгынан
Айан суолун тутуоҕун,
Дойдутун чэлгитэн
Сайдыаҕыҥ, барҕарыаҕыҥ,
"Күннээх куорат манна буолуоҕун!"

Валентина Федотова-Алгыстаана.

Поэт Николай Чуорга

Чаҕыл күннээх Ньурбаҕа
Чуор ырыата дьиэрэйэр,
Дьоһун дьоннооох дойдутугар
Добун хоһоон айыллар.
Дорооботун туппутунан
Дорҕоонноохтук саҥаран,
Эйэҕэстик мичээрдээн
Эҕэрдэтин аныыра.
Сэгэйэ үөрэ сэргэхтик
Сэгэлдьийэн хаамара,
Сүрэх истиҥ иэйиитинэн
Сүргэлэри көтөҕөрө.
Хомоҕой хоһоон тылынан
Хоодуот дьонун уруйдуура,
Таптал тыыннаах ырыатынан
Бар дьонун айхаллыыра.

Евдокия Моякунова-Кучу.
21.05.2023 с.

Добун аатын аатттаттаҕа

Үлэ дьоло - умсулҕана
Үгүс үтүө кэскиллэрдээх,
Бэйээт буолуу аймалҕана
Биллэ дьайар өрүттэрдээх...
Сунтаар дьоһун кырдалыгар
Сиэйэ кэрии тыаларыгар,
Өрүү кэҕэ чуордук этэр,
Өтөн үөтэр, куба үөрэр.
Халдьаайыга, сыһыларга
Хамсыы тыллар ньургуһуннар,
Ыллыыр-туойар кыргыттарга
Ымыы буолан ыаллаһаллар.
Үлэ күүрэр, сүрэх тэбэр
Үгүс санаа төрүүлэнэр,
Хара харах өйү сүүйэр
Ханыылаһа өрүтүрэр.
Уйан дууһа өрүкүйэр
Умсугута дьалкыдьыйар,
Таптал уота сириэдийэр
Таарымталыы тамалдьыйар.
Уран-сэмэй Ньукулайбыт
Уустаан тылы холботолуур,
Уруу тардан сыбаайбабыт
Уҥун суолга - дьону дьоллуур ...
Ньурба хоһуун Ньукулайа
Ньургун уолбут хоһоон айа,
Дойду устун аатырдаҕа
Добун аатын аатттаттаҕа ...

Тимофей Шестаков-Чоххуруос.
21.05.2023 с.

ГОД ТРУДА В РЕСПУБЛИКЕ САХА (ЯКУТИЯ) 2023

– Үлэ сыла –

Үлэһит киһи аатын үрдүктүк тутабыт

Мин эһэм Осипов Тит Осипович 1879 сыллааҕы төрүөх, кэргэнэ Настаа 1904 сыллаах. Икки кыыстаах - Даарыйа (иитийэх кыыһа) уонна биһиги ийэбит Акулина, төрөппүт кыыһа, 1928 с. төрүөх. 1938 сыллааххa "Кыһыл сухаһыт" холкуоска бэрэссэдээтэллээбитэ. Ити бириэмэлэргэ Алдантан атынан баһыылка, буоста таһара. Барыта 27 сыл 2 ый ыстаастаах.

Биһиги оҕо эрдэхпитинэ Мычыскыын диэн сиргэ соҕотоҕун сайыны быһа сыарҕалаах улахан баҕайы оҕуһу миинэн оттуура. Бугуллара олус улахан буолаллара, икки бугул биир түгэх аҥаара буолара. Сарсыарда эрдэ алта чаастан үлэтин саҕалаан, киэһэ тоҕуска диэри ыраас илиитинэн үлэлиирэ. Күҥҥэ илиитинэн 2,7 га охсоро, онтон мунньар уонна оҕуһунан кээһэр. Күһүн куобахха туһахтыыра, кыл илиминэн балыктыыра. Саас сүгэнэн, эрбиинэн мас мастыыра уонна оҕуһунан таһара.

Эһэбит табаарыстаах этэ, Иванов Тимофей Иванович (Ноонук). Иккиэн хайдахтаах да аты миинэн айааһыыллара. Ону Киппиллэх быраата Дьоллуус олус саллан туран кэпсээччи. Эһэбит кэпсиирэ: "Ньурбаҕа киирэн иһэр дьону көрбүт, онтукайа Куонаан бандьыыт эбит, тачанкалаах аттаах". Ньурбаҕа аахан иһэр эбит, ону эһэбит уоран көрбүт.

1975 сыллааххa Кыайыы 30 сылыгар Сталин төбөлөөх мэтээл ылбыта. Онтугар олус диэн үөрбүтэ. Ол сыл күһүнүгэр 96 сааһыгар утуйа сытан бараахтаабыта.

Эһэм Т.О.Осипов.

Ийэм А.Т.Осипова.

Биһиги аҕабыт Кутанов Василий Павлович (Хоноһо) 1928 с. төрүөх. Сэбиэккэ сэкирэтээрдээбитэ, онтон араадыйаҕа үлэлээбитэ. Киэһэ бэйэтэ туойар этэ, ону ким да билээччитэ суох. Онуоха сөтөллөн кэбистэҕинэ дьоннор таайаллара. Тиэхиникэҕэ, маска олус талаанааҕа. Өлүөн иннинэ бензин, солярка биэрэргэ үлэлээбитэ. 1968 сыллааххa күн сириттэн ыалдьан күрэммитэ.

Мас суулларыытыгар Федоров Василий Дмитриевич (Туораах), Япония сэриитин бэтэрээнэ, аҕабыт өлбүтүн кэннэ атахпытыгар туруохпутугар диэри көмөлөспүтэ. Ону кытта Васильев Михаил Иванович (Аҕыс-тоҕус), Васильев Семен Иванович (Чаҥхай), Еремеев Семен Васильевич, Васильев Прокопий Трофимович (Борооску) маска көмөлөһөллөр этэ. Оту эһэм бэйэтэ эрэ оттуура.

Аҕам өлбүтүн кэннэ ийэм Осипова Акулина Титовна маҕаһыыҥҥа остуораһынан киирбитэ. Кини 13-тэ төрөөн 7 оҕото тыыннаах хаалбыт. Ийэбитин кытта, улахан убайдарым Василий, Павел, эдьиийим Люция, балтыларым Тоня, Мира суос сатыы сылдьан оттуур-мастыыр этибит. Ийэбит наһаа эйэҕэс майгылаах, куруук дьоҥҥо көмөлөһөр этэ. Остуорастыы-остуорастыы биһигини, сэттэ оҕону иитэн, үлэһит, үөрэхтээх дьон гына таһаарбыта уонна 78 сааһыгар олохтон туораабыта. Арыгы, табаах диэнтэн ырааҕынан сылдьара.

Улахан эдьиийим Кутанова Люция Васильевна 1951 с. төрүөх, Марха орто оскуолатын бүтэрэн Магаданнааҕы пединституты бүтэрэн, Хаҥалас оҕо саадыгар, биир тэрилтэҕэ, ханна да халбаҥнаабакка 38 сыл үлэлээн бочуоттаах сынньаланҥа олорор. Балтын кыыһын ииттэн, уол оҕо сиэнин көрөр.

Убайым Кутанов Василий Васильевич, 1954 сыллаах төрүөх. Тиэхиникэҕэ оҕо эрдэҕиттэн олус сыстаҕас этэ. Араас идэлэргэ, элбэх тэрилтэҕэ үлэлээн кэлбитэ. Ньурбаҕа мясокомбинакка үлэлээбитэ. Тэҥнэммэт сыбаарсык этэ, ыҥырыыга сылдьан элбэх ыалга үлэлээн хайҕанара. Вахтаҕа Айхалга, Тиксиигэ үлэлээбитэ. Үлэ диэн баран муннукка ытыыр үлэһит киһи этэ. Үс оҕолоох, улахана Надя, кэргэннээх, икки оҕолоох, юрист. Иккис кыыһа Нина, судпристав, кэргэннээх, үс оҕолоох. Уола Ваня, юрист, кэргэннээх, биир оҕолоох. Ыар ыарыыга ылларан бу орто дойдуттан туораабыта.

Эдьиийим Кутанова Наталья Васильевна 1956 сыллаах төрүөх. Иркутскайга санитарнай быраас идэтин баһылаан, билиҥҥэ диэри үлэлии сылдьар. Ньурбаҕа СЭС-кэ үлэлээн баран, куораккa республиканскай бастакы балыыһаҕа үлэлии сылдьар. Арассыыйа доруобуйатын харыстабылын туйгуна.

Убайым Кутанов Павел Васильевич 1958 сыллаах төрүөх. Дьокуускайга педучилищеҕа физрук идэтин баһылаан, Сунтаар кыыһын кэргэн ылан, Сунтаары иккис дойдута оҥостон онно олохсуйан олорбута. Кэргэнэ учуутал, биэс оҕолоохтор. Хомойуох иһин эрдэ олохтон туораабыта.

Балтым Кутанова-Сивцева Антонида Васильевна 1961 сыллаах төрүөх. 1989 сыллааххa кооперативнай техникуму бүтэрэн техник-технолог идэтин баһылаан Уус Алдаҥҥа ананан Дүпсүн сельпотугар үлэлээбитэ. Кэргэнэ суоппар, 30 тахса сыл үлэлээбит, 4 оҕолоох, 8 сиэннээх.

Балтым Кутанова Мираида Васильевна 1963 сыллаах төрүөх. Владивостокка эргиэн техникумун бүтэрэн товароведынан үлэлээбитэ. Кэргэннэнэн биэс оҕоломмута, түөрт сиэннээх. Хомолтолоохтук олохтон барбыта.

Мин 1960 сыллааххa төрөөбүтүм. Марха орто оскуолатын бүтэрэн баран, "Марха" сопхуоска трактористаабытым. 1980 сыллааххa Новосибирскайга электромеханическай техникумҥа киирэн, техник-механик идэтин баһылаан Сунтаар СПТУ-тугар производственнай маастарынан үлэлээбитим. 2002 с. СГУ-га инженер-электрик идэтигэр үөрэммитим, онтон 2017 с. Иркутскай аграрнай институт биолог-охотовед идэтин баһылаабытым. 11 сыл булт хаһаайыстыбатыгар үлэлээтим. Кэргэннээхпин, үс оҕолоохпун. Вероника - икки үрдүк үөрэхтээх, өрөспүүбүлүкэ баһаары утары сулууспа каадыр отделын салайааччыта, кэргэннээх. Виктория ХИФУ бүтэрэн, "Саханефтегазсбыт" ОАО сүрүннүүр исписэлиистэ, Владислав - орто юрист үөрэхтээх, култуура министиэристибэтин хайысхатыгар үлэлиир. Бары Ньурба 1 №-дээх орто оскуолатын выпускниктара.

Быйыл өрөспүүбүлүкэбитигэр Үлэ сыла биллэриллэн турар. Мин эһэм Тиит, ийэм такайбыт үөрэхтэрэ, биһиги Кутановтар дьиэ кэргэннэригэр иҥэн үлэһит киһи аатын үрдүктүк тутабыт. Сиэннэр салгыахтара диэн эрэнэбит.

Михаил КУТАНОВ,
Ньурба олохтооҕо.

Үтүө ааты үйэтитиэххэ

Тэрилтэҕэ өр сыл үлэлээбит, кэлэктиип ытыктабылын, бииргэ үлэлиир кэллиэгэлэрин убаастабылын ылбыт тутаах дьон баар буолаллар. Мин бу сурукпар Маалыкайга государственнай дет. комбинат сэбиэдиссэйинэн 20-тэн тахса сыл үтүө суобастаахтык үлэлээбит Типянова Евдокия Прокопьевна туһунан үтүө тылынан суруйабын. Бу государственнай дет. комбинат 90-с сыллартан "Мичил" диэн ааттаммыта.

Типянова Евдокия Прокопьевна билиҥҥи сурукка киллэриинэн сэрии кэмин оҕолоруттан биирдэстэрэ. Төрөппүттэрэ сэрии иннигэр Улахан Күөлгэ олорбуттар. Аҕалара Прокопий уоттаах сэриигэ барарыгар ийэлэрэ Мария түөрт оҕотунаан соҕотох хаалар... Итинник саҕаланар элбэх ахтыы суруктартан уратыта суох сэрии кэмин оҕолоро оонньооботох оҕо саастара ааспыта. Кэпсээтэххэ ыал олоҕор араас үөрүүлээх, хомолтолоох да түгэн элбэх буоллаҕа. Ыаллыын чугастык алтыспыт дьон өйүгэр-санаатыгар сөҥмүт элбэх ахтыллаҕан-кэпсээн сороҕо сурукка киирэр, сороҕо сурукка киллэриллибэтэҕэ, умнуллубута төһөтүн ким да билбэт...

Ыал олоҕо история хаамыытын кытта тэҥник сайдар ситимнээх уопсастыба олоҕун эргийэр киинэ.

Сэрии кэннинээҕи холкуос үлэтигэр күнү быһа үлэлээн аастуор олоҕу туораһын - инникигэ эрэл, олоххо таптал күүһүнэн, оччотооҕу дьон тулуурдарынан олох сыыйа көнөн барбыта. Холкуостары бөдөҥсүтүү кэмигэр олохтоохтору төрүт сирдэриттэн көһөрүү тустаахтарга уустук этэ. Бэлэм тутуллан турар дьиэ-уот суоҕа. Олорор усулуобуйаны саҥа сиргэ тэриниини, үлэни булууну дьиэкэргэн бэйэтэ быһаарара. Типяновтар дьиэ-кэргэннэрэ 1958 сыллааххa Улахан Күөлтэн Маалыкайга көһөн киирэллэр. Бу сыл сэрии кэнниттэн төрөөбүт кыыс Таня оскуолаҕа киирэр, Дуунньа оскуоланы бүтэрэр. Манна даҕатан бэлиэтээтэххэ, Маалыкай сэттэ кылаастаах оскуолата 1956-57 үөрэх сылыгар орто оскуола буолбута. Бу иннинэ Улахан Күөл начаалынай оскуолатын бүтэрбит үөрэнээччини Хатыыга эбэтэр Маалыкайга салгыы үөрэттэрэллэрэ. Онтон орто оскуола оройуон үрдүнэн Ньурбаҕа уонна Мархаҕа эрэ баара. Мантан көстөр оҕону үөрэттэрии хайдах курдук уустуга.

Бастакы оҕо тэрилтэлэрэ

Оскуола иннинээҕи оҕо тэрилтэтэ баар буолууларыгар XIX үйэ иккис аҥарыгар ыраахтаҕылаах Арассыыйаҕа аһыллыбыт дьаһылалар бастакы олугу уурбуттар. Билиҥҥи көрүҥ оҕо тэрилтэтэ XX үйэ 60-с сылларыгар аһыллыбыттар. Бастакы анал үөрэхтээх иитээччилэри оройуоннарынан педкылаастары аһан үөрэппиттэр. Салгыы орто анал үөрэххэ дьыссаат иитээччитин бэлэмниир салаа баар буолар.

Дьокуускайга 1990-с сылларга пединститутка дошкольнай отделение аһыллар. Билигин Саха сирин дьыссаатара - государственнай, ведомственнай, чааһынай тэрилтэлэр - үөрэхтээх исписэлиистэринэн толору хаааччыллан үлэлии олороллор.

Салайааччы уонна үлэһит

Евдокия Прокопьевна салайар деткомбинатыгар 1983 сылтан аҕыс сыл устата иитээччинэн үлэлээбитим. Миэхэ тус бэйэбэр Евдокия Прокопьевна биир тэҥ үтүө сыһыаннааҕа. Үлэлээбитим устата сэмэлээбитэ суоҕа. Биир группаҕа үлэлииргэ хас биирдии үлэһит бэйэтин үлэтин толоруута - тус бэйэтин эппиэтигэр. Билигин санаатахха, бу сөптөөх ирдэбил эбит. Үс группаны барытын кэрийэ сылдьан "Бу маннык үлэлээҥ" диэн этэ-үөрэтэ сылдьыбат этэ. Үс группа атын-атын куорпустарынан бэрт эйэ-дэмнээхтик үлэлээбиппит. Тэрилтэбитигэр бэйэ бэйэни солбуйсуу мэлдьи баара.

Дьыссаакка үлэлиир сылларбар икки төгүл Бордоҥ сельсоветыгар депутатынан талбыттара. Хамнас аахсар сүрүн үлэм таһынан общественнай үлэ бары көрүҥэр кыттыбытым: Бүтүн Сойуустааҕы 1989 сыллааҕы биэрэпискэ, нэһилиэккэ түөлбэ начаалыныыгынан, комсомольскай тэрилтэҕэ сэкирэтээринэн. Итиннэ барытыгар Евдокия Прокопьевна салайааччы быһыытынан тэрилтэ үлэтин сөптөөхтүк аттаран, туох да мөккүөрэ суох үөрүүнү-көтүүнү кытта үлэлээбиппэр махталым улахан. Онон үөрэҕирии эйгэтигэр айымныылаах киэҥ аартык арылларыгар мин бастакы салайааччым, уһуйааччым Евдокия Прокопьевна оруола улахан. Кини сахалыы киэҥ көҕүстээх, ылыннарыылаах саҥалаах, дириҥ толкуйдаах, ураанхайдыы уолуһуйбат, үтүө майгылаах, дьону салайарга айылҕаттан дьоҕурдаах киһи киһитэ этэ.

Тэрилтэлэринэн шефтэһии

Маалыкайга 80-с сылларга кытайдары поселениеҕа аҕалбыттарыгар уопсай бэрээдэги көрөргө милиция отдела - ПОМ диэн тэрилтэ баар буолбута. Онон икки тэрилтэнэн, Айда Кулуһуннааҕар ходуһа анааннар, сайынын оттуурбут. Сайыҥҥы үлэ олус ноҕуруускалаах этэ. Ол үрдүнэн ким да туора турбата, утары эппэт этэ. Евдокия Прокопьевна общественнай үлэҕэ көхтөөҕө, онон нэһилиэккэ тэриллэр бары тэрээһиннэргэ кыттарбыт.

Урукку кэмҥэ төгүрүк сылы быһа, кыһыннары-сайыннары тыа хаһаайыстыбатын үлэтигэр көмө субуотунньуктар тэриллэллэрэ. Олохтоох салалта этэрин эҥкилэ суох толорорбут. Сүөһү кыстыгар эбии аһылыгы бэлэмнээһин нэһилиэккэ баар тэрилтэлэргэ былаан быһыытынан тиэрдиллэрэ: былах быһыыта, дулҕа кырбааһына, күһүн күөл мууһа тоҥноҕуна - күөл үрдүнэн охсуллубут оту мунньуу... Итинтэн да атын араас үлэлэргэ субуотунньуктар элбэхтик, быыстала суох хас сезон аайы буолаллара.

Санаан да көрдөххө, оҕо тэрилтэтигэр аһынан-үөлүнэн хаааччыйыы сүрүн миэстэни ылар. Этинэн-үүтүнэн хаааччыллыы - төрөөбүт сопхуоспут илиитин иһигэр буоллаҕа. Кытайдар кэлиилэрэ оҕуруот аһын үүннэриигэ олук буолбута - сопхуоска улахан теплица тутуллубута. Маалыкай эрэ буолбакка, Хатыы уонна Малдьаҕар маҕаһыыннарыгар сибиэһэй оҕурсуу, помидор сайыҥҥы кэмҥэ атыыланар буолбута.

Бэлиэ ыалдьыттар - умнуллубат көрсүһүүлэр

Ити сылларга Саха АССР Верховнай Советыгар биһиги депутаппыт Ильина Анегина Егоровна этэ. Маалыкайга кэлэ сылдьан, биһиги группабытыгар ыалдьыттаабыта. Группабар оҕолорум кыралар. Анегина Егоровна "Ырыа ыллыыгыт дуо?" диэн ыйыппытыгар үөрүүнү кытта эҥин-араас куолаһынан, хайдах сатанарынан хас да ырыаны ыллаатылар...

Ити кэлиитигэр кулуупка толору быыбардааччы мустан, олус элбэх ыйытыктары биэрбиттэрин Анегина Егоровна барытыгар эппиэттээн, нэһилиэнньэ астыммыта. Көрсүһүү бүтүүтүгэр олохтоох оскуола саха тылын учууталын В.К. Ксенофонтов тылыгар, музыкальнай оскуола учуутала П.Н. Иванова мелодиятыгар "Күөрэгэй" диэн ырыаны Анегина Егоровна аан-бастаан толорбутун истибиппит...

Оройуоммутугар оҕо доруобуйатын харыстабылыгар уһуннук кылаабынай быраахынан үлэлээбит Васильев Николай Николаевич оҕолору көрө кэлэ сылдьыбыта. Оҕолор бары, күнүскү бириэмэ буолан, утуйа сыталлара. Николай Николаевич кэлбитигэр, "Оҕолору туруортуубун дуо?" диэн ыйыттым. Врачпыт биир да оҕону уһугуннарбата, барыларын утуйа сыттахтарына көрөн барбыта. Туораттан көрүүгэ, хайдах баҕарар эргичиҥнэтэр да, ким да уһуктубат эбит этэ. Оҕолор доруобуйалара этэҥҥэ, үчүгэй эбит диэн быһааран барбыта.

Бу мин кэпсиир кэрчик кэммэр нэһилиэккэ кэлэн барбыт бэлиэ ыалдьыттартан биирдэстэрэ ССТА суруналыыһа Дмитрий Софронович Бубякин. Сельсовет бэрэссэдээтэлэ Петров Николай Семенович эппитинэн: "Ат курдук аатырбыт, соноҕос курдук сураҕырбыт", улахан ааттаах-суоллаах суруналыыс көрсүһүүтүгэр Маалыкай кулуубугар тобус-толору дьон кэлбитэ...

Араас таһымнаах быыбардарга агитация уонна ыытыы биһиги кыттыыта суох буолбат этэ. Элбэхтэн биир холобур: Ил Түмэн быыбарыгар "Степан Васильев" аатынан сылгы собуотун дириэктэрэ Антонов Нестор Климович уонна "Күндээдэ" сопхуос дириэктэрэ Иван Васильевич Николаев - альтернативнай кандидаттар мунньахтара эмиэ умнуллубат. Иккиэн даҕаны саха саарыннара олорбут олохторунан, үлэлээбит үлэлэринэн...

Суол-иис, сибээс ити кэмҥэ быстар мөлтөх этэ. Маалыкайга күн аайы Ан-2 самолет, сайын трамвай сырыыны хаааччыйаллара. Ньурбаттан Маалыкайга массыынанан тахсыам диэн өйдөбүл төрдүттэн суоҕа. Эмиэ ити сылларга аһыллыбыт АТС көмөтүнэн ыалларга телефон киирбитэ.

Түмүктүүр тус санаа

Бу суруйбут сурукпар киллэрбит кэммиттэн бүгүҥҥү күн уратыта элбэх. Билигин государственнай уонна ведомственнай дьыссааттар оскуола үөрэҕэ бүттэҕинэ, сайын үлэлэрэ күһүҥҥэ диэри тохтуур. Аныгы көрүҥ чааһынай дьыссааттар төгүрүк сыл үлэлиллэр. Итини таһынан биирдиилээн ыаллар ньээҥкэлэри наймылаһар буоллулар.

Бүгүҥҥү күн XXI үйэ тэтиминэн, олох уйгута тупсубутун да иһин, үөрэх-иитии эйгэтигэр сытыытык турар боппуруос син биир элбэх... Төһө да кэм ирдэбилинэн үлэлиир, олорор усулуобуйа тубустар, статистика көрдөрөр сорох чахчылара кими баҕарар долгутар. Кэнники кэмҥэ оҕо доруобуйатын кэтиир статистиктар араас диагноһынан инбэлииккэ тахсар оҕо ахсаана элбээбитин бэлиэтииллэр.

Дьиэ-кэргэн доруобуйаҕа уонна үөрэххэ эппиэтинэһэ урут да, билигин да уларыйбат. Хайа да көрүҥ сонун тэрилтэ, үрдүк категориялаах педагог оҕоҕо төрөппүтүн солбуйбат. Аныгы дьиэ кэргэн оҕотун оскуолаҕа киллэрэригэр социальнай сакаасчыт бэйэтэ буоларын өйдүөхтээх. Ол аата, оҕо үөрэнэригэр бэйэтэ тус кылаатын киллэрэргэ кыһаныахтаах.

Оскуола иннинээҕи оҕо тэрилтэтэ уонна ааын сүһүөх оскуола оҕо салгыы үөрэнэригэр бөҕө акылааты уурарыгар төрөппүт оруола улахан.

София Егоровна МИХАЙЛОВА,
социолог.

– Образование –

Именные премии-2023

24 мая 2023 года. ДНТ "Түһүлгэ" им. Овчинниковой Александры Яковлевны, нашей землячки, известного государственного и общественного деятеля ЯАССР.

Это традиционный, ежегодный день вручения премий имён наших односельчан. Его с волнением ожидают и учредители, и будущие лауреаты.

Вернемся к истории. 1992 год - год 80-ой годовщины со дня основания Антоновской школы. Выпускник нашей школы Саввинов Дмитрий Дмитриевич, Заслуженный деятель науки РФ, академик Академии наук РС (Я), Советник АН РС (Я) (2014 г.), автор-составитель книг, учредил 3 первые премии "Надежда науки" имени своего сына Максима Саввинова. Первыми лауреатами стали учащиеся школы Герасимов Степа и Чумпурова Вероника. Николаева Мария Герасимовна, стипендиат фонда "Саха-Азия", учитель русского языка и литературы стала лауреатом премии имени первого учителя Дмитрия Дмитриевича - Николая Федоровича Рожина, который учил его в первом классе, а в годы Великой Отечественной войны 1941-1945 гг. воевал с фашистами, дошел до Берлина и вернулся с Победой.

Если до этого премии вручались в юбилейные годы, то с 1999 г. они вручаются ежегодно. Это была инициатива главы Октябрьского сельсовета Самсонова Семена Ивановича, Почетного ветерана РС (Я), обладателя знака "Гражданская доблесть", Почетного гражданина Нюрбинского района, Октябрьского, Нюрбачанского наслегов.

Ведущие вечера - Кристина Сунтариевна Кузьмина, учитель русского языка и литературы; Иннокентий Иннокентьевич Долотов, учитель английского языка. На данный день всего вручено около 860-ти премий. Расскажем подробнее об этом торжестве.

Андреев Эдуард Григорьевич, ветеран труда, ветеран ЖКХ, вручил школьному музею вышивку своей матери, уроженки нашего наслега Васильевой-Андреевой Марии Степановны, выполненной в 1953 г., когда она оканчивала Антоновскую семилетнюю школу. Этой уникальной ручной работе семиклассницы Маши - 70 лет. Спасибо, что Эдуард Григорьевич хранил эту ценную вещь и подарил нашим школьникам.

Вручение премий началось с новых премий. Были торжественно вручены:

1. *Премия имени Хоч Григория Андреевича*, ветерана тыла и педагогического труда, кавалера медали "За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.", "За доблестный добросовестный труд в ознаменование 100-го юбилея со дня рождения В. И. Ленина". Учредитель-2 выпуск АСШ (1969.) Лауреат - Захарова Ирина Сергеевна, 11, "а".

2. *Премия имени Баяновой Людмилы Георгиевны*, учительницы биологии и химии АСШ с 1951-1981 гг., ветерана тыла и педагогического труда, награжденной медалью "За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.". Учредители - 11 выпуск (1978 г., 10 "б" кл.). Лауреат - Афанасьева Дайаана Владимировна, выпускница Нюрбинской многопрофильной гимназии им.Ст Васильева.

3. *Премия имени Герасимовой Аграфены Михайловны,* награждённой за высокие производственные достижения путёвкой на ВДНХ - Выставку достижений народного хозяйства в г.Москва (1955 г.) и Захарова Дмитрия Федоровича, награжденного медалью "За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 г.", Почетной грамотой Президиума Верховного Совета Якутской АССР 1960 г.. Лауреат-Степанову Алексею Леонидовичу в связи с успешным окончанием школы. Учредители:Дети и внуки. Дмитрия Федоровича, ветеранов тыла - учредитель Тимофеева Ольга Дмитриевна- Степанов Алексей Леонидович, 11 кл.

4. *Имени Игнатьевой Анастасии Михайловны*, ветерана тыла и труда и Чо Михаила Александровича, ветерана тыла и труда, награждённых медалями "За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 г.". Учредители дети и внуки - Прокопьева Анастасия Романовна, 11 "а".

5. *Премия имени Веры Степановны Ивановой*, Матери - Героини, народного мастера, ветерана труда и Николая Алексеевича Иванова, ветерана тыла и труда, мастера столярных дел. Учредители - дети и внуки Ивановых. Лауреат - Алексеев Юрий Михайлович. 11, "а".

6. *Имени Местникова Романа Михайловича, Ушатовой Варвары Егоровны*. Учредители - одноклассники, 31 выпуск. Лауреат - Иванов Мирослав Андреевич, 11 "а".

7. *Премия Потаповой (Титовой) Елизаветы Германовны*. Лауреат - Семёнова Велена Леонидовна, 11 "а".

8. *Премия трудовой династии Третьяковых-Егоровых*, работников отрасли здравоохранения, занесённой в "Книгу почёта лучших трудовых династий РС (Я). Учредители - Третьяковы-Егоровы. Лауреат - Спиридонова Яна Федоровна, 11 "а".

9. *Премия трудовой династии Третьяковых-Егоровых*, работников отрасли здравоохранения, занесённой в "Книгу почёта лучших трудовых династий РС (Я). Учредители - Третьяковы-Егоровы. Лауреат Спиридонова Оксана Федоровна, 11 "а".

10. *Премия "Гордость школы" МБОУ "Дикимдинская ООШ им. Алексеева С.И.* Лауреат-Алексеева Надежда Дмитриевна, 11 "а".

II. Премии за успехи в учебе, работе:

1. *Премия "За особые успехи в изучении русского языка и литературы" имени* Отличника народного просвещения РСФСР, стипендиата "Дети Саха-Азия", учителя методиста *Николаевой Марии Герасимовны*. Учредители - дети Николаевой М.Г. лауреат - Иванова Айна Алексеевна, 10 кл.

2. *Премия имени "Учителю АСШ за успехи в обучении и воспитании подрастающего поколения"* - Егоровой Дарии Павловны, Копылова Николая Павловича, ветеранов тыла, педагогического труда. Учредители - дети Копыловых - Архипова Марианна Фадеевна, учитель нач. классов.

3. *Премия имени Егоровой Дарии Павловны*, ветерана тыла, учителя начальных классов. Учредитель - выпускник АСШ кандидат экономических наук Давыдов Артур Васильевич - Федотова Любовь Семёновна, педагог-библиотекарь.

4. *Премия имени Токусаровой Сусанны Ефремовны*, учителя математики, кавалера ордена "ЗНАК почета". Учредитель - выпусник АСШ, кандидат экономич. наук Давыдов Артур Васильевич - лауреат - Иванова Вероника Васильевна, учитель биологии.

5. *Премия имени Моисеевой Оксаны Александровны*, учителя начальных классов. Учредитель Давыдов Артур Васильевич - Сметанина Диана Евгеньевна, 11 "а".

6. *Премия "За успехи в изучении биологии и химии" имени Герасимова Степана Краснославовича*, первого лауреата Именных премий. Учредители - Августина Алексеевна и Краснослав Степанович Герасимовы - Семёнов Николай Егорович, 11 "а".

7. *Премия имени Чусовского Евгения Анатольевича "За особые успехи в изучении английского языка"*. Учредители - Христина Ивановна и Анатолий Георгиевич Чусовские. Лауреат - Макаров Алмаас, 7 "а".

Лауреаты и учредители

8. *Им. Кушатовой Зои Михайловны*, ветерана педагогического труда, тыла. Учредитель - Семья Тюляховых - Гаврильев Владимир 4 "б".

9. *Премия "За стремление к успехам"* имени Тимофеевой Марии Николаевны, ветерана педагогического труда, тыла. Учредители - Дети Тимофеевой М.Н - Антонов Антон, 4 "а".

10. *"За особые успехи в учёбе, участие на НПК, районных, региональных, республиканских конкурсах"* имени Отличника Образования РС (Я), обладателя знака "Учитель учителей", ветерана педтруда Филипповой Капиталины Ивановны. Учредители - родственники Филипповой К.И. - Гаврильев Артём, 4 "в".

11. *Премия "За успешное окончание школы"* имени Спиридона Романовича, Софрона Романовича, погибших в ВОВ; Февроньи Николаевны Захаровых, вдовы войны. Учредитель - Захаров Алексей Софронович, сын погибшего солдата - Софронова Динара Егоровна, 11 "б".

12. *Премия "Талааннаах уол выпусникка"* имени Степанова Василия Ивановича, Почётного донора СССР, ветерана педагогического труда. Учредитель - Антонова Розалия Софроновна - лауреат - Пахомов Тимур Георгиевич, 11 "а".

13. *Премия имени Светланы Ивановны Шиловой*, отличника Просвещения РФ, Учителя учителей, Григория Дмитриевича Чумпурова, ветеранов педтруда, учителей АСОШ им. Н.Н. Чусовского. Учредители - внуки Чумпуровых - Григорьева Камилла Трофимовна, 11 "б".

III. Премии за успехи в воспитании:

14. *Премия "За успехи в воспитании детей дошкольного возраста"* имени Афанасьевой Татьяны Николаевны, ветерана педагогического труда, заведующего детским садом "Биһик" (1982-1992 гг.). Учредители - дети Афанасьевой Мария Николаевны - Захарова Христина Александровна, логопед д/с "Ромашка".

15. *Премия детсада "Ромашка" "За успехи в воспитании детей дошкольного возраста"*. Учредитель - Детсад "Ромашка". Лауреат - Попова Марианна Алексеевна, воспитатель д/с "Биһик" им. Габышева А.Г.

16. *Премия д/с "Биһик" им. А.Г. Габышева*. Учредитель- д/с "Биһик" им. А.Г. Габышева. Лауреат - Егоров Владислав Аркадиевич, воспитатель д/с "Ромашка".

IV. Премии за трудовую деятельность:

17. *Премия имени Васильевой Елены Герасимовны, ветерана труда "Лучшему работнику торговли"*. Учредители - дети Васильевой Е.Г.. Лауреат - Николаева Евдокия Васильевна - ИП, магазин "Лукошко".

Учредители ИП

18. *Премия "Уол выпускникка" имени Прокопьева Михаила Михайловича*, участника Великой Отечественной войны, Павловой Татьяны Прокопьевны, ветерана тыла. Учредитель - Степанова Раиса Михайловна. Лауреат - Иванов Михаил Павлович, 11 "б".

19. *Премия им. Николаева Степана Васильевича*, участника ВОВ и Павловой Марии Софроновны, ветерана тыла и труда *"За техническую подготовку"*. Учредитель - дети Николаева С.В. Лауреат - Васильев Сайан Иванович, 11 "б".

20. *Премия "Лучшему производственнику" имени Илларионова Петра Гаврильевича*, ветерана тыла, кавалера ордена "Знак почёта", Илларионовой Варвары Васильевны, ветерана тыла, передовика производства. Учредитель - Ефремова Людмила Петровна. Лауреат - Татаринов Семён Павлович, ветеран тыла и труда, совхоза "Нюрбинский". Пенсионер.

21. *Премия имени братьев Прокопия Даниловича, Кирилла Даниловича Тихоновых*, ветеранов тыла и труда, работников совхоза "Нюрбинский" Учредитель - Саввинова Анна Даниловна, дочь П.Д. Тихонова - Степанов Алексей Леонидович, 11 "б".

22. *Премия "Опора семьи" Васильева Семена Никифоровича*, ветерана труда, имени ветерана тыла, многодетного отца. Учредитель - Павлова Розалия Семёновна - Павлова Нюрбина Михайловна, 11 "б".

23. *Премия "За трудовые успехи" им. ветерана тыла, стахановца Иванова Михаила Степановича, ветерана тыла и труда Ивановой Марии Ивановны* - учредитель - Васильева Роза Семеновна - Саввинов Эркин Александрович, 11 "а".

24. *Премия профкома школы "Лучший техработник школы"*. Учредитель - профком школы. Лауреат - Герасимова Сандаара Христофоровна, МОП.

25. *Премия "Үлэттэн үөрүү" ветерана труда, семикратного лауреата премии им. ГСС Н.Н. Чусовского Саввинова Ксенофонта Ксенофонтовича*. Учредитель - Саввинов Ксенофонт Ксенофонтович. Лауреат - Ощепкова Вилена Капитоновна, 11 "а".

26. *Имени передовой доярки совхоза "Нюрбинский", ветерана труда Николаевой Ирины Семеновны*. Учредитель - Обоева Надежда Ивановна - Саввинов Эркин Александрович, 11 "а".

27. *Премия имени ветерана ВОВ 1941-1945 гг. передового работника совхоза "Нюрбинский" Пахомова Иннокентия Прокопьевича*, награждённого орденом Отечественной войны 2 степени, "Знак Почета", медалью "За победу над Японией" и ветерана тыла и труда Кылбановой Акулины Романовны. Учредители - дети Пахомова И.П., Кылбановой А.Р. Лауреат - Титов Герман Алексеевич, 11 "а"

28. *Премия имени Афанасьевой Клавдии Трофимовны*, коменданта школы. Учредители - семьи Афанасьевых. Лауреат - Тимофеева Лариса Николаевна, МОП.

V. Премии за общественную активность:

29. *Премия имени Овчинниковой Александры Яковлевны,* государственного и общественного деятеля, председателя ВС ЯАССР с 1963-1979 гг. "За организаторскую способность". Учредители - родственники Овчинниковой А.Я.. Лауреат - Ушатова Элеонора Алексеевна, 11 "б".

30. *Грант Главы МО "Октябрьский наслег" "За активное участие в общественной жизни наслега"* - МО "Октябрьский наслег - Александров Михаил Аркадиевич, 11, "а".

31. *Премия "Лучшему общественнику из многодетной семьи" Ульяны Николаевны Александровой*, ветерана тыла и труда, Матери-Героини, учредитель - Ульяна Николаевна Александрова.

в Антоновке

Лауреат - Петрова Елизавета Михайловна, 11 "б".

32. *Премия "За увековечение истории Октябрьского наслега" имени Василия Михайловича Михайлова*, лауреата премии им. ГСС Н.Н. Чусовского, кавалера ордена 3 степени "За трудовую доблесть". Учредитель - Камилова Айталина Акпаралиевна. Лауреат - Ефремова Людмила Петровна, библиотекарь наслежной модельной библиотеки.

33. *Имени Лазарева Петра Семеновича*, активиста - общественника, ветерана Великой Отечественной войны 1941-1945 гг. и труда. Учредитель - Васильева Ольга Афанасьевна, дочь - Чумпуров Григорий Тимурович, 11 "а".

34. *Имени Михайлова Николая Егоровича*, общественно-активного выпускника школы. Учредители - одноклассники Михайлова Н.Е. Лауреат - Иванов Терентий Васильевич, 11 "б".

VI. Премии за спортивные достижения:

35. *Премия "Лучшему спортсмену - школьнику" имени чемпиона мира, многократного чемпиона Европы по кикбоксингу Иванова Александра Егоровича*. Учредитель - Иванова Зоя Петровна. Лауреат - Иванова Саяна Николаевна, 11 "б" класс.

36. *Премия "Спорт" имени Афанасьева Николая Афанасьевича*, участника Великой Отечественной войны 1941-1945 гг., Малыгиной Татьяны Николаевны, ветерана тыла. Учредители - Ощепкова Людмила Петровна, Афанасьев Анатолий Николаевич. Лауреат - Иванова Лилия Николаевна, 11 "а".

37. *Премия "За спортивные достижения" Гаврильева Геннадия Семеновича*, ветерана спорта, председателя Наслежного совета Октябрьского наслега, внука погибшего в ВОВ 1941-1945 гг. рядового Захарова Софрона Романовича. Лауреат - Ефремов Денис Васильевич, 11 "б".

38. *Премия им. Ноговицына Егора Семеновича*, активиста-общественника, выпускника школы, руководителя, сына участника Великой Отечественной войны 1941-1945 гг." Ноговицына Семёна Гавриловича - Кузьмин Вячеслав Михайлович, 11 "а".

VII. Премии за успехи в искусстве и культуре:

39. *Премия МБУ ДНТ им. А.Я. Овчинниковой "За вклад в культуру Октябрьского наслега" имени Николая Николаевича Сеялова,* Отличника культуры РС (Я), самодеятельного композитора, Почётного гражданина Октябрьского наслега. Учредитель - ДНТ "Түһүлгэ" им. Овчинниковой А.Я. Лауреат - Николаева Олеся Петровна, выпускница школы.

40. *Премия "Эдэр талаанна" - имени Николая Николаевича Сеялова*, Отличника культуры РС (Я), самодеятельного композитора, Почётного гражданина Октябрьского наслега. Премия имени мелодиста, автора песен. Учредитель - Сеялова Анастасия Дмитриевна и дети. Лауреат - Евсюкова Светлана Ивановна, 11 кл.

41. *Премия "Лучшему танцору" им. ветеранов тыла Лабашева Гаврила Тимофеевича, Яковлевой Зои Афанасьевны*, награждённых медалью "За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1641-1645 гг.". Учредитель - дети и внуки Лабашевых - Андреева Диана Александровна, 9 кл.

42. *Премия "За преданность танцу".* Учредитель - Васильева Наталья Егоровна. Лауреат - Андреева (Обоева) Людмила Николаевна, бухгалтер ООО "Амплиаре".

43. *Премия танцевального ансамбля "Иэйии".* Лауреат - Ефремова Людмила Петровна, руководитель Антоновской модельной библиотеки.

44. *Премия имени мелодиста, автора песен Николаева Семена Ивановича.* Учредители - Семья Николаевых-Васильевых. Лауреат - Николаев Иван Андреевич, 11 "б".

45. *Премия "За активное участие в художественной самодеятельности" имени Егоровой Лидии Николаевны.* Учредитель - Иудина Алёна Юрьевна, дочь. Лауреат - Фёдорова Яна Петровна, активистка түөлбэ "Дьулуур".

VIII Краеведение:

46. *Премия "За увековечение имен Защитников Отечества" - имени братьев Захарова Михаила Егоровича, Захарова Ивана Акимовича, Захарова Трофима Акимовича*, погибших в ВОВ 1941-1945 гг., *Захарова Михаила Николаевича*, участника ВОВ. Учредители - дети Захарова М.Н.. Лауреат - юный краевед Семёнов Денис, 8 "а"

47. *Премия "За увековечение имен Защитников Отечества" имени братьев Захарова Михаила Егоровича, Захарова Ивана Акимовича, Захарова Трофима Акимовича*, погибших в ВОВ 1941-1945 гг., *Захарова Михаила Николаевича*, участника ВОВ. Учредители - дети и внуки Захарова М.Е. Лауреат - Афанасьев Леонид, 7 "в".

48. *Премия "За достижения по краеведению" имени Иванова Ивана Ниловича*, ветерана тыла, Почётного гражданина Нюрбинского района, Октябрьского, Мегежекского наслегов и *Иннокентьевой Екатерины Константиновны*, ветерана тыла, труда, Почетного гражданина Октябрьского наслега. Учредители - дети и внуки Ивановых - юный краевед Николаев Георгий, 8 "а".

Всего вручено 58 Именных премий.

Спасибо учредителям, поздравления - лауреатам! Желаем всем здоровья, успехов и счастья в личной жизни!

ЗАХАРОВА
Прасковья Михайловна,
руководитель
выставочно-образовательного
центра с.Антоновка.

***

Выражаю вам благодарность, что вручили мне именную премию. Мне очень приятно. Благодарю от всего сердца. Большое спасибо!

От Павловой Нюрбины,
11 "б" класс.

***

Кыра оҕобут Сайаан оскуоланы бүтэрэр үөрүүлээх кэминэн эҕэрдэлээн Николаев Степан Васильевич, Павлова Мария Софроновна ааттарынан анал бириэмийэ туттарбыккытынан барҕа махтал. Оҕобут наһаа үөрэн атаҕа сири билбэт буолан кэлэн биһиги эмиэ үөрүү бөҕө. Эһиэхэ, чугас дьоҥҥутугар-сэргэҕитигэр доруобуйаны, дьолу-соргуну, түбүктээх үлэҕит үтүө түмүктэрдээх буола турарыгар баҕарабыт. Үтүө санааҕыт бэйэҕитигэр сүүс төгүл буолан эргийэн кэлэ турдун.

Васильевтар дьиэ кэргэттэрэ.

***

Миэхэ бириэмийэ биэрбит дьоҥҥо ис сүрэхпиттэн махтанабын уонна доруобуйаны, үөрүүнү баҕарабын.

Терентий.

– Айар кут –

Соһуллубут сонун

Дэриэбинэттэн 2, 4 көс ыраах Үөттээххэ түөрт ыанньыксыт, биир хара үлэһит биир икки хостоох дьиэҕэ олус иллээхтик кыстаан олороллор. Мотоор, үчүгэй аата Мотуукка, уонна Дуунньа - сулумахтар. Өлөксөөн Ньукулайынаан икки уоллаахтар: сэттэлээх уонна алталаах. Маайа үс кыра оҕолоох: сэттэлээх, түөртээх уолаттар уонна иккилээх кыыс. Дьиэ иһэ тобус-толору аалыҥнас киһи, уҕараабат оҕо саҥата, күлүүтэ.

Бииргэ олороллоро мастарыгар-отторугар, муустарыгар-хаардарыгар, үлэлэрин эрэсиимигэр сөрү-сөп түбэһэринэн табыгастаах. Биир ыал курдуктар, үлэҕэ бары доҕуһуол түсүһэ сылдьаллар, соҕотох эр киһилэригэр көмөлөһөн, ыараханын чэпчэтэллэр, ыраах ҕыгаһаталлар.

Киэнэ аайы, саха үгэһинэн, миин иһэллэр. Астарын ким сололооҕунан астыыр, иһити ким бокуойдааҕынан суулар. Оҕо атаҕа - ыт атаҕа. Уолаттар кыра сорукка сылдьан абырыыллар. Дуунньа лэппиэскэтэ минньигэһэ бэрт буолан, кини эрэ уларыйбакка лэппиэскэлиир. Улахан уолаттар киэһээҥҥи ыамҥа тымтык тута тахсаллар. Оччоҕо кыра кыыһы көрө түөртээх уол хаалар.

Биир кэм устан иһэр олохторун биирдэ эмэ өрөбүлүгэр кэлэр Маайа кэргэнэ, таптайбыт арыыларын хомуйар биригэдьиир, үлэни көрөр, үлэһиттэр кыһалҕаларын быһаарар холкуос бэрэссэдээтэлэ, хам-түм тыаны кэрийэ сылдьар булчут, сылгыларын көрдүүр сылгыһыт, аахан иһэр табаһыт сэргэхситэн аахаллар.

Биир киэһэ, идэлэринэн миин иһэ олордохторуна, дьахтар кыланыыта иһилиннэ да, Мотоор айаҕын саба туттубутунан остуолтан тура ыстанна.

- Туох буолла? Туох буолла?

Түргүүн буолла, аһыыр диэн кэлиэ дуо, бары остуолтан тура эккирээтилэр. Ким да тугу да билбэт. Оҕолуун-уруулуун бары оронугар олорбут Мотоор тула туран, Мотоор хас хамсанарын ааҕа көрөллөр.

Ытыһын араарбакка олорон, киһилэрэ ыҥыранар эрэ, тарбахтарын быыһынан хаан сүүрэргэ дылы, сатыылаабыт уу чуумпуга мас муостаҕа "топ-топ" түһэр тыас иһиллэр. Мотоор оронун аннытан тимир хоптотун соһон таһааран күөх үүнээйини уоһугар таҕайда. Онно эрэ көрөн биллилэр - Мотоор уоһун быһаҕынан быстыбытын. Хата, отунан-маһынан дьарыктанар буолан, биэс тымырдаах сэбирдэҕи, ыт тылын хатарыммыт эбит. Мотоор дьикти үгэстээх: эти ытыран олорон быһаҕынан аллараттан элийэр. Ол үгэһэ бу бүгүн содулланнаҕа!

Мотоор уоһа иһэн хаалан, дьүһүнэ уларыйан хаалбыт. Маайа кэргэнэ аҕалбыт хаһыатыгар баар негырын курдук буолбут. Уолаттар ону көрөкөрө күл да күл! Өссө, кичэллээхтик тигиллэн баран ыйанан турар хаһыаты ылан, эбиискэтигэр тэҥнээн көрдүлэр.

Мотоор уолаттартан аатта: уоспун быстыбытым туһунан кимҥэ да кэпсээйэҕит. Уолаттар улахан киһиэхэ "сөп" дииллэрэ биллэр суол.

Өрөбүлгэ Маайа кэргэнэ кэллэ. Таһырдьаттан киирээтин кытары, сыгынньахтанар да бокуой биэрбэккэ, кэпсиэ суох буолан биэрбит тылларыгар эрэ наадыйбакка, бастакы сонуннара Мотоор туһунан буолла. Билэр киһилэрэ буолан, уолаттар өрүсүһэ-өрүсүһэ кэпсээтилэр: барытын билбит-көрбүт буоллулар, Мотоор хаһыытын үтүгүннүлэр, уоһа испитин күлэ-күлэ кэпсээтилэр, негыры даа умнубатылар, ким эрэ хаһыаты аҕалан көрдөрдө. Мотоор уоһун быстыбыт сонуна ити күнтэн ыла соһуллан барда. Кэлбит ыалдьыттарга, хоноһолорго сонун ол эрэ буолла.

Күн-дьыл аахан, Мотоор уоһа оннугар түһэн барда. Мотоор этин лэппиэскэ үөһэ кырбанар буола сылдьар. Сыыһа хамсатан, хаан оҕуолаатаҕына тута сэбирдэҕинэн тутан истэ.

Эмиэ миинэнэ аҥнаан буолла. Аны оҕо кыланыытыттан бары ходьох гыннылар: түөртээх уолчаанна төптөгүрүк буолбут хараҕынан ыксаабыттыы эт уоппут Мотоору көрбүт аҕай.

- Сэйэн, сэйэн!

- Ээ, арба ...

Мотоор этин лэппиэскэ үөһээ уурда. Уолчаан, киһини оҕолтон быыһаан, үөһэ тыынна, сойбут миинин испитинэн барда.

Мирослава.

– Саҥа кинигэ –

Санатыма дуу, ааспыты...

90-с сыллар кэнэҕэскитин даҕаны кэпсэлгэ киириэх түгэнэ толору буолуо. Тоҕо диэтэххэ, хас биирдии киһи ити кэмҥэ олорон ааспытын араастык анаарыа. Сорох сэмэлиэ, сорох сиилиэ, атын атыҥыраабытын кэлэйиигэ кубулутан кэпсээҥҥэ тиһиэ... Тиһэҕэр саҥа турбут көлүөнэ истибититтэн-аахпытыттан илбээн-холбоон отой атын хартыынаны аҕааччыга соҥуо.

Оттон бу сырыыга "Санатыма дуу, ааспыты..." диэн Огдо 2010 сыллаахха суруйбут, тахсаат тута тарҕаммыт кинигэтин хаттаан атыыга көрөн олус үөрдүм.

Кинигэ да элэйэр, илистэр дьылҕалаах. Уруккуттан оннооҕор бибилэтиэкэлэргэ хаалбатаҕа баар суол. Тыыттан, эргэрэн. Ол иһин ааҕааччылар үгүс көрдөһүүлэринэн "Айар" кинигэ кыһата бэлэх кэриэтэ иккистээн тилиннэрбитэ үчүгэйиэн!

Оруобуна 13 сыл анараа өттүгэр аахпыт сэһэн сүрэххэ сөҥмүтэ баара. Оччотооҕуга долгуйа ытаабыт, дууһата кыламмыт дьон сэһэммит билигин да киһини аймыыр күүстээх эбит диэхтэрин оруннаах. Өссө эбии, бу сыллар усталарыгар иһиттэн иитиллэн тахсан, кырдьык да дьылҕа диэн баарын, ол эйиэхэ кытаанахтык кырыыланар да түгэннээҕин, хайыаххыный, сэһэни ааҕан ылынарга тиийэҕин. Кыһалҕа киһини кэрийэр диэнэ, дьэ, манна баар. Субу олоҕуҥ көнүөхчэ, тупсуохча, барыта орун-оннугар буолан иһэр курдуга да, кыс ортото самыыр түспүтүнүү иэдээн аанныыра биһиги көлүөнэ дьоҥҥо үгүс.

Аанчык барахсан таптыыр киһитигэр: "Санатыма дуу, ааспыты ..." - диэн иһээхтиир. Нэһиилэ, бу "бараары" сытан эрэ. Тоҕо инньэ диирэ буолуой? Эр киһини харыстаан. Таптыыр киһитэ, Толята "алҕаһаабытым абатын, алдьархай ол иһин аанҥаата" диэн урукку өйдөбүлүнэн, харааста хаалбатын диэн. Оттон, ис дьиҥэр даҕаны, Аанчык эрэйдээх суос-соҕотоҕун олоҕу, дьылҕаны кытта күөнтэһэр ууспук ирээттээх буолан итинник түргэнник "умайдаҕа", эдэркээн сааһыгар бырда быһыннаҕа...

Онон бу кинигэ, эр дьоннорго аналлаах. "Дьахтары харыстааҥ, кини биэс иҥиирдээх буолбатах, син биир сылайан-эстэн охтон хаалар кэмин түргэтитимэн" диэн. Көрдөххө барыта уурбут-туппут, нуурал-нусхал. Ол эрээри олох охсуутун киһи бары атын-атыннык ылынар, баҕар ким эрэ эбинэ-эбинэ, омуннуумуннуу айдаарыа, оттон ким эрэ таска чуумпутук, туох да буолбатаҕын курдук көстүүлэниэ эрээри, сүрэҕэр-быарыгар күүдэпчилэнэр уот кинини иһиттэн кээрэтиэ эбээт!

Онон, доҕоттор, хас биирдиигит хаһан баҕарар кинигэни болҕойон, ис силиитин арааран "сиир", ингэринэр буолаарыҥ диэн сүбэлиим. Итиэннэ кэпсээнтэн кэпсээн: истибитим эбитэ дуу, баҕа санаам хаһыыта эбитэ эрэ, Огдо бу сэһэни салгыыр үһү диэн баар! Оччотугар субу кинигэни хат таһааран аҕааччыларга куду аннныыбыттара "Айар" кистэлэҥ сэрэтиитэ буоларыгар тиийэр. Араана, Аанчык ыччаттара, тапталлаах Толята барахсаттар туох дьылҕаламмыттара кэпсэниэ эбитэ эрэ?

Онон, күндү аҕааччыларым, бу кинигэни ылан долбуур кытыытыгар уурунан кэбиһиҥ. Аттыбытыгар сылдьар Аанчыктар, Толялар олохторо биһигини хайдахтаах да эндиртэн хаххалаатыннар, эрдэттэн сэрэттиннэр, итиэннэ алҕастан арчылаатыннар. Олох туһугар! Дьол туһугар!

Анисим НЕУСТРОЕВ.

ЭН саастыылаағын №17

Оскуола оҕолоругар аналлаах хаһыат уонна оскуолалар медиа-кииннэрин анал таһаарыыта

Оҕолорбут саҥараллар

Чуопчаарар чуораанчыктарбыт ардыгар араастык саҥаран киһини күллэрэр түгэннэрэ элбэх. Сорох төрөппүттэр кэлин санаан күлэргэ өйдөбүл гынан бэлиэтэммиттэрин аах аччыларбытыгар таһаарабыт.

Данил, *3,6 саастаах*: "Куобах-куобах барахсан, куттаныма миигиттэн, мин наһаа добрай киһибин, эйигин сүүскэ ыппаппын".

Света, *6 саастаах*: "Ураа, лесной салаат астыыбыт!" (Мясной салааты ааттыыр).

Ганна, *5 саастаах*, ийэтэ хаан буһарбытыгар: "Үөрэ-үөрэ үөн сиибит".

Ынах кинигэтин сиэҥ дуо? диэбиттэригэр: "Ол ынах кинигэ ааҕар эбит дуу", - диэн толкуйга түспүт.

Аман, *4 саастаах*, ийэтэ бисквит буһарбытын эдьиийигэр кэпсиир: "Маама пингвин буһарбыт".

Кыра балтын көтөҕөн олордоҕуна, ийэтиттэн ыйытар:

- Киниэхэ билигин урут даа?

- Хайдах ол аата?

- Оттон мин кыра сыыттахпына эмиэ УРУТ этэ дии.

Дьоно "урут, кыра эрдэххинэ" дииллэрин иһин, оннук өйдөбүл хаалбыт эбит.

Айыына, *5 саастаах:* "фламинго этин сиэхпин баҕардыым, розовай дии кини, моднай буолуох этибит. Маама, эн хаһан моднай буолаҕыный?

- Пахай, моднай буолбатахпын дуо?

- һаа-а, моднай тетялар иһэ суох буолаллар ээ.

- Оттон мин оҕо төрөөн истэннэҕим дии.

- СОЖАЛЕЮ...".

Иванна, *4 саастаах*, эбээтэ "бурдукпутугар кутуйах дьиэлэммит, барыта кини сааҕа буолбут" диэбитигэр: "Суох, кутуйах итиннэ олорбот, кини теремокка олорор".

Ислам, *6 саастаах:* "Маама, паапа иһэ улааппыт аҕай дии, хаһан төрүүрэ буолла? Маамалар уолу, паапалар кыыһы төрүүллэр дии?".

Күннэй, *5 саастаах*, харта буһа турдаҕына: "Эппит бүппүт да бу, эмэһэ буһара сылдьаҕыт?!".

Бэлэмнээтэ
Лина СЕМЕНОВА.

Оҕолор таабырын айаллар

Юлиана:

- Дьиэҕэ олорон аһылык булар баар үһү.

(*хайутук*).

Айгуна:

- Охтубакка ойуоккалыыр баар үһү.

(*хабуок*).

Ойо тутан оҕолор саҥаларыттан

Лева:

- Миэхэ өссө халуочакта биэрэҕит дуо? (*Халаачык эбии көрдүүр*).

Эльдар:

- Мин саҥа төрөөбүппэр нуучча этим.

Сэм:

- Кыратык муусукалаа эрэ, сүрэҕим өлөхсүйдэ.

Полина хоһоон ааҕар:

- Маҥан ат түүтэ хаар
Түһэр да түһэр...

Алена:

- Ийээ, көрүүй, икки күн иһэр (*хараҥаҕа массыына фаратын уотун көрөн саҥа аллайар*).

Нина, 1 кылааска үөрэнэ сылдьан:

- Учууталбыт тугу да билбэт эбит, биһигиттэн ыйыт да ыйыт буолар (*уруокка учуутал оҕолортон ыйытарын этэр*).

Жанна:

- Ийээ, эбээ ити ежик миинин буһарбыта дуо? (Ис үөрэтин миинин этэр).

Галя:

- Мин улааттахпына Айболит буолуом (бырааc буолуом диир быһыыта).

Карина паапата куобаҕы сүлэ олордоҕуна:

- Куобаҕы тоҕо сыгынньахтыыгыт?

Алена:

- Ити, балык хаамар дуу? (собо тааска мөхсө сытарын көрөн соһуйбут).

Оҕолор саҥаларын хомуйда
Лариса ДОРОФЕЕВА.

Ким доҕордоох – ол дьоллоох

Кыайыы күнүн көрсө оскуола оҕолоро Антоновка олохтооҕор харчыга 16 куб оттук маһын хайытан, сааһылаан биэрбиттэрэ. Туттуулара-хаптыылара түргэнин, утары барытын ып-ыраастык харбаан, чөкөлөөн иһэллэрин аахан, мас хайыттарбыт үлэ бэтэрээнэ, сэрии сылын оҕото, 86 саастаах нэһилиэкпит олохтооҕо Николай Сергеевич Захаров сөҕө, үөрэ кэпсээбитинэн оҕолор бэйэлэрэ тэриммиттэр уонна өгөлөргүн иһин төлөбүр харчыларын аҥаардаспакка барытын бииргэ сылдьыспыт кыһалҕалаах табаарыстарыгар анаабыттар.

Бу быһыыны хайҕаан, маннык үтүө дьыала киэҥнэ биллиэхтээх диэн Николай Сергеевич оҕолорун барытын аттарын сурунан, махтал тылын тиэрдэн олохтоох дьаһалтаҕа аҕалан биэрбитэ. Антоновка орто оскуолатын оҕолоро: 11 кылаастар - Саввинов Эркин, Александров Миша, Иванов Мирослав, Петров Герман, Кузьмин Вячеслав, 7 кылаастар - Егоров Алеша, Михайлов Эрсан, Семенов Георгий, Ньурбатааҕы технический лицей оҕолоро: 11 кылаастар - Кулаковскай Миша, Назаров Алеша, 10 кылаастар - Архипов Алекс, Тогонохов Алекс, Павлов Гриша, Саввинов Никита, тэрийээччилэрэ Эркин уонна Никита.

Олус сөптөөх өйдөбүллээх оҕолор диэххит дуу. Маннык доҕордоһуу, үтүө санаа холобур буолан, оҕолор сүрэхтэригэр иитиллэн дьоһун дьон буола улаатыннар.

Октябрьскай нэһилиэк дьаһалтатын пресс-сулууспата.

Прозвучал звонок для виртуального класса

27 мая проведено торжественное мероприятие в честь окончания Виртуального педагогического класса на базе МБОУ "Убоянская СОШ". Напутственные слова сказали директор школы Горбатов Андрей Вячеславович, руководитель организационно-кадрового обеспечения МКУ "Управление образования Нюрбинского района" Васильева Варвара Прокопьевна, старший преподаватель кафедры "Социальная педагогика" Педагогического института СВФУ имени М.К. Аммосова Евдокарова Туяра Валерьевна, преподаватель ГБПОУ "Вилюйский профессионально-педагогический колледж имени Н.Г.Чернышевского Бойкова Анна Николаевна, от имени выпускников виртуального педагогического класса выступил Артыков Ислам, ученик 11 класса МБОУ "Нюрбинская СОШ N2 имени М.С. Егорова".

Данное мероприятие украсили вальсом учащиеся 4 “б” класса. Захарова М.Д. ознакомила о 2-х летней работе виртуального педагогического класса. Так, в этом году окончили 16 учащихся:

Данилова Дария Львовна, 8 класс "Чукарская СОШ", Николаева Оксана Петровна, 11 класс МБОУ "Жарханская СОШ", Федорова Милена Геннадиевна, 11 класс МБОУ "Жарханская СОШ", Григорьев Михаил Мисоенович, 11 класс МБОУ "Убоянская СОШ", Андреева Валерия Софроновна, 10 класс МБОУ "Чукарская СОШ", Иванова Виолетта Григорьевна, 10 класс МБОУ "Маарская СОШ", Соловьева Алена Аркадьевна, 11 класс МБОУ "Жарханская СОШ", Иванов Денис Павлович, 8 класс МБОУ "Нюрбачанская СОШ", Матвеева Дайаана Михайловна, 11 класс МБОУ "Хорулинская СОШ", Артыков Ислам Шергазыевич, 11 класс МБОУ "НСОШ 2", Габышев Ярослав Александрович, 9 класс МБОУ "Убоянская СОШ", Алексеева Алеанна Павловна, 9 класс МБОУ "Убоянская СОШ", Булкина Вера Андреевна, 9 класс МБОУ "Убоянская СОШ", Иванова Александра Андреевна, 9 класс МБОУ "Убоянская СОШ", Ли Байаана Аркадьевна, 10 класс, МБОУ "НСОШ 2", Павлова Венера Дмитриевна, 11 класс МБОУ "Убоянская СОШ".

Все они получили сертификат от имени директора Педагогического института СВФУ Третьяковой Татьяны Васильевны, что будет иметь преимущество при поступлении в институт и колледжи. Мы надеемся, что учащиеся вернутся к нам уже дипломированными работниками в качестве Учителя!

Александра ИВАНОВА,
ученица 9 класса
Убоянской школы.

– Бүтэһик чуораан –

Ньурбатаағы Искусство оскуолатын 80 оҕо бүтэрдэ

Ньурба к. Н.И.Харитонов-Чуор аатынан "Кыталык" культуура дыбарыаһыгар Ньурбатаағы искусство оскуолатын бүтэрээччилэргэ үөрүүлээх тэрээһин буолан ааста. Сыанаҕа кэрэ эйгэтигэр 5 сыл устата үөрэнэн музыкант, үҥкүүһүт уонна худуоһунньук кылаастарын бүтэрбит оҕолоро бырааһынныыктыы киэргэнэн, үөрэ-көтө долгуйан, сырдаан-чэмэлийэн тахсыбыттарын көрөн, төрөппүттэр сүрэхтэрэ кинилэр тустарыгар үлүскэн үөрүүнэн, киэн туттуу иэйиитинэн уонна уһуйааччыларга истиҥ махталынан туолла.

Оскуола дириэктэрэ, СӨ культууратын үтүөлээх үлэһитэ, СӨ культууратын туйгуна Елизавета Евсеева иһирэх эҕэрдэ тылыгар Искусство оскуолатын үбүлүөйдээх 60 сылыгар Ньурбаҕа - 44, Маалыкайдааҕы филиалга 36 оҕо үөрэнэн бүтэрбитин иһитиннэрдэ. Выпускниктарга сүрүн үөрэҕи таһынан кэрэ эйгэтин үөрэҕин эмиэ тэҥҥэ ситиһиилээхтик дьүөрэлээн үөрэхтэрин түмүктээбиттэрэ кинилэр инники олохторугар үтүө сабыдыаллаах буоларын бэлиэтээн туран, алгыс тыллардаах эҕэрдэтин анаата уонна кинилэргэ оскуоланы бүтэрбиттэрин туоһулуур сибидиэтэлистибэлэри туттарда. Ситиһиилээх бастыҥ выпускниктарга сыллата ананар спонсордар стипендиялара туттарыллан, оҕолор үөрүүлэрэ өссө үрдээтэ: Местниковтар дьиэ кэргэттэрин Рома Местников аатынан "Кэрэҕэ таптал иһин" бириэмийэтэ - Никита Дмитриев (живопись кылааһа), Василий Игнатчук именной бириэмийэтэ - Күннэй Николаева (хореография), аан дойдутааҕы куонкурустар лауреаттара Александр Корякин "Бастыҥ пианист" бириэмийэтэ - Ньургун Алексеев (фортепиано), Лилия Николаева "Бастыҥ пианист-выпускник" бириэмийэтэ - Даяана Аввакумова (фортепиано).

Выпускниктары уонна учууталлары улуус баһылыгын солбуйааччы эбээһинэһин быстах кэмнэ толороччу Павел Александров, Ньурба к. баһылыгын солбуйааччыта Мария Куличкина, улуустааҕы культуура департаменын салайааччытын солбуйааччыта, СӨ үтүөлээх артыыһа Илья Николаев, культуура үлэһиттэрин идэлээх сойуустарын улуустааҕы кэмитиэтин салайааччыта Лена Степанова эҕэрдэлээн тыл эттилэр. Елизавета Евсеева "Ньурба улууһун культууратын бочуоттаах бэтэрээнэ", "Ньурба патриота" бэлиэлэринэн, Алиса Егорова, Лена Таюрская, Зинаида Ильина улуус баһылыгын Бочуотунай грамоталарынан уонна атын үлэһиттэр улуус баһылыгын Махтал сургунан наҕараадаланнылар.

Искусство оскуолатын үөрэнээччилэрин күүстэринэн отчуоттуур бэртээхэй кэнсиэрт көрдөрүлүннэ. Бу күн оонньуу оройуттан, көр-нар көҕүлүттэн тутулунна. Махталлаах төрөппүттэр аатта рыттан Искусство оскуолатын үлэһиттэригэр истиҥиһирэх махтал тыллара ананнылар.

Итинэн оҕолор искусство эйгэтигэр уһуйуллан, инники олохторугар наадалаах сатабыл уонна үөрүйэх, билии-көрүү өттүнэн лаппа эбиллэн-сайдан олохторун саҥа кирбиитигэр таҕыстылар. Кинилэр истэригэр бааллар норуоттар икки ардыларынааҕы, Бүтүн Арассыыйатаағы уонна өрөспүүбүлүкэтээҕи куонкурустар, быыстапкалар кыайыылаахтара, призердара уо.д.а. Выпускниктартан, бука, аҕыйаҕа суохтара кэнэҕэс культуура уонна искусство үлэһитин идэтин талаллара саарбахтаммат. Оҕолорбутун бу 5 сыл устата ис сүрэхтэриттэн кыһаллан туран элбэххэ үөрэппит-такайбыт уһуйааччыларга, Ньурбатаағы искусство оскуолатын бары үлэһиттэригэр барҕа махталбытын тиэрдэбит!

Геннадий АНТОНОВ.

– Сонун –

Айылҕа дьиктитэ – игирэлэр

Ыам ыйын бүтэһик өрөбүлүгэр аан дойдуга игирэлэр күннэрэ бэлиэтэнэр. Төрөппүттэригэр икки бүк үөрүүнү аҕалбыт оҕолор биһиги нэһилиэкпитигэр аҕыйаҕа суохтар. Ону аахан Антоновка олохтооҕо улууска игирэлэр түмсүүлэрин көҕүлүүр.

“Дьулуур” түөлбэттэн Федоровтар дьиэ кэргэн үс оҕолоохтор. Улахан кыыс кэннэ икки уолаттардаахтар. Кинилэр игирэлэр. Ыал ийэтэ Виктория игирэ оҕолордоох дьиэ кэргэннэри түмэр, көҕүлүүр баҕа санаалаах 2017 сылтан бөлөхтөөх. 2019 сыллааххa Ньурба паркатыгар Оҕо көмүскэлин күнүгэр игирэ парадтарын тэрийэн дьон-сэргэ да сөхпүтэ, төрөппүттэр, оҕолор да астыммыттара. Онно бииргэ талбыт эмблемаларын туппутунан киэргэммит, сахалыы симэммит 20 кэриҥэ пара игирэ оҕолор мустубуттара. Уу кыһыл оҕотуттан улаханыгар тиийэ. Сорохтор өссө аһара кыра буоланнар кыттыбатахтар.

Сыл аайы маннык мустарга былаанналаммыттарын пандемия саҕаламмыта. Ол саҕаттан оҕолор улаатан, саҥа игирэлэр төрөөн бу ураты түмсүү иккис тыынын ылан эрэр.

Көҕүлээччи Виктория кэпсиир: "2012 сыллааххa, улахан кыыспыт алта саахыгар, биһиги дьиэбитигэр өссө биир үөрүүлээх, саамай дьоллоох түгэммит буолбута - игирэ уолаттар күн сирин көрбүттэрэ. Эһэлэрин аттарынан Костя уонна Вася диэннэр. Уопсайынан этэр буоллахха, игирэлэр араас буолаллар, одноя йцевые (близнецы), разноя йцевые (двойняшки) диэн арахсаллар. Биһиги оҕолорбут тус-туспа хаалаах игирэлэр (разноя йцевые). Ону тэҥэ двойняшкалар уол-уол, кыыс-кыыс эрэ буолбакка, уол-кыыс эмиэ буолуохтарын сөп.

Бэйэм оҕо эрдэхпиттэн улааттахпына игирэ уолаттарданыам диэн ыра санаа баар буолааччы. Онтон эмискэ өссө оҕолонорго быһаарыммыппытыгар, УЗИ-га игирэлэр диэн билбиппит. "Мысли материальны" диэн бу эбит этэ. Антоновкаҕа наһаа элбэх игирэлэри билэбин, улаатан иһэллэрин көрдөххө бары араас-араас эйгэҕэ олус талаанналаахтар диэн бэлиэтиибин. Аҥардас ырыаһыт кыргыттар Егоровалар өрөспүүбүлүкэҕэ киэҥник биллэр игирэчээннэрбит.

Игирэ диэн ыал аайы суох, айылҕа бэлэҕэ, интэриэһинэй көстүү. Онно-манна игирэлэри көрдөхпүнэ наһаа үөрэбин, уолаттарбынаан сырыттахпына уулуссаҕа да буоллун тохтото-тохтото хаартыскаҕа түһээччибит.

Ити курдук эрдэ группа баар этэ Антоновка игирэлэригэр. Ол кэҥээн, Ньурбаттан, атын нэһилиэктэртэн дьон эбиллэн барбыта. Бу маннык игирэлэр бааллар диэн көрдөрөөрү даҕаны, бэйэбит да мустан кэпсэтээри, билсээри игирэлэр парадтарын тэрийбиппитин үөрэ саныыбыт. Туспа бырааһынныык суох буолан наһаа элбэх дьиэ кэргэн кыттыспыта. Уопсай хаартыскаҕа түһээри фотограф ыҥырбыппыт да, игирэлэрбит үксэ кыра буоланнар эрдэ бараннар эҥин, сатамматаҕа.

Сыл аайы итинник тэриниэхпит диэбиппит, пандемия буолан хаалбыта. Быйыл, дьэ, эбии түмсэн былааммыт, кэпсэтиибит үгүс".

Ийэ киһиэхэ игирэлэри көрөр, бэрийэр икки төгүл уустук буолуо диэн буолар. Онно Виктория сөпсөспөт: "Үгүс дьон оннук саныыр. Икки да, үс да игирэлээх буол, оҕолоргун таптыырыҥ эрэ наада. Төттөрүтүн икки оҕо биир сыалай курдук, кыра сылдьан бэйэ-бэйэлэрин кытары оонньууллара, улаатан баран көмүскэһэллэрэ, өйөһөллөрө олус үчүгэй дии саныыбын".

Улуус араас нэһилиэктэриттэн билигин түмсүүгэ 29 игирэ төрөппүттэрэ, бэйэлэрэ бааллар, төрөөбүт сыллара 1988-тан 2023 диэри. Маннык оҕолор ыал аайы баар буолбатахтар, онон элбэх киһилээх түмсүү диэххэ наада. Баҕалаахтары үөрэ-көтө ыҥыраллар. Дьиэ кэргэннэр кэрэ кэми - Куочай сибэккинэн симэнэрин кэтэһэллэр, фотосессия былаанныыллар. Онтон салгыы үгүс көрсүһүүлэр, тэрээһиннэр буолуохтара турдаҕа. Биир сүрүн былааннара эһиилгиттэн сыл аайы бу игирэлэр күннэрин бэлиэтээһин.

Нэһилиэкпитигэр Федоровтар, атыттар да курдук көхтөөх төрөппүттэр бааллар ыттан үөрэбит. "Двойное счастье. Нюрба" түмсүүгүт сайда турдун!

Октябрьскай нэһилиэк дьаһалтатын пресс-сулууспата.

– Спорт –

Нюрбинский финал на чемпионате Уральского федерального округа

В эти дни в г. Екатеринбург проходит чемпионат Уральского федерального округа по дзюдо среди мужчин и женщин. Финал в весовой категории 78 кг стал нюрбинским. Следует отметить, что Уральский федеральный округ является одним из сильнейших в стране в этом виде спорта.

Воспитанницы Нюрбинской ДЮСШ, уроженки г. Нюрба, микрорайона Убоян Ольга Лихота и Полина Иудина побороли своих соперниц и вышли в финал, где сразились друг с другом. Обе являются членами сборной команды России. Сильнее оказалась Полина Иудина, победительница прошлогоднего юниорского первенства России и серебряный призер первенства Европы в Израиле.

Первым тренером спортсменок является Эдуард Соловьев, заслуженный тренер РС (Я). Пользуясь случаем, он выражает свою благодарность мэру г. Нюрба Геннадию Игнатьеву за материальную помощь Полине Иудиной. Поздравляем наших девушек Полину Иудину, Ольгу Лихоту и их первого тренера Эдуарда Исаевича!

Геннадий АНТОНОВ.

– Выборы-2023 –

Нюрбинская ТИК
РЕШЕНИЕ №186

26 мая 2023 г.

О формировании участковых избирательных комиссий избирательных участков Нюрбинского района

Рассмотрев предложения по кандидатурам для назначения в составы участковых избирательных комиссий, в соответствии со статьями 20, 22, 27 Федерального закона "Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации", Методическими рекомендациями о порядке формирования территориальных избирательных комиссий, избирательных комиссий муниципальных образований, окружных и участковых избирательных комиссий, утвержденными постановлением Центральной избирательной комиссии Российской Федерации от 17 февраля 2010 года №192/1337-5, Нюрбинская территориальная избирательная комиссия решила:

1. Сформировать участковые избирательные комиссии избирательных участков N 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427 со сроком полномочий пять лет (2023-2028 гг.), назначив в их составы членами участковых избирательных комиссий с правом решающего голоса лиц согласно прилагаемым спискам.
2. Направить настоящее решение в Центральную избирательную комиссию Республики Саха (Якутия).
3. Направить настоящее решение в участковые избирательные комиссии.
4. Опубликовать (обнародовать) настоящее решение в районной газете "Ньурба" и на сайте администрации МР "Нюрбинский район" Республики Саха (Якутия).

Председатель ПЕТРОВА Н.С.
Секретарь ЕГОРОВА А.Р.

От редакции: *Приложение к Решению ТИК № 186 “Список членов участковых избирательных комиссий с правом решающего голоса” читайте на сайте МР “Нюрбинский район” в подразделе “Решения”.*

Нюрбинская ТИК
РЕШЕНИЕ №187

26 мая 2023 г.

О назначении председателей участковых избирательных комиссий избирательных участков № 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427

В соответствии с пунктом 7 статьи 28 Федерального закона "Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации", на основании решения Нюрбинской территориальной избирательной комиссии, от 26 мая 2023 г. №186 "О формировании участковых избирательных комиссий избирательных участков № 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427", рассмотрев предложения по кандидатурам для назначения председателями участковых избирательных комиссий, Нюрбинская территориальная избирательная комиссия решила:

1. Назначить председателями участковых избирательных комиссий избирательных участков № 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427 членов участковых избирательных комиссий с правом решающего голоса согласно прилагаемому списку.
2. Председателям участковых избирательных комиссий, назначенным настоящим решением, созвать первые заседания участковых избирательных комиссий 7 июня 2023 года.
3. Направить настоящее решение в Центральную избирательную комиссию Республики Саха (Якутия).
4. Направить выписки из настоящего решения в соответствующие участковые избирательные комиссии.
5. Опубликовать (обнародовать) настоящее решение в районной газете "Ньурба" и на сайте администрации МР "Нюрбинский район" Республики Саха (Якутия).

Председатель ПЕТРОВА Н.С.
Секретарь ЕГОРОВА А.Р.

От редакции: *Приложение к Решению ТИК № 187 “Список председателей УИК избирательных участков” читайте на сайте МР “Нюрбинский район” в подразделе “Решения”.*

Вниманию населения

Приглашаем жителей г.Нюрбы 18-65 лет принять участие в онлайн и оффлайн опросах. Вознаграждение 1000 рублей.

Подробности по тел. 8-961-238-36-70.

В период с 17 по 31 мая в Нюрбинском районе проведено оперативно–профилактическое мероприятие «Мотоцикл», направленное на выявление грубых нарушений ПДД водителями мототранспорта.

ОГИБДД сообщает

Сотрудники Госавтоинспекции провели рейдовые мероприятия совместно с другими службами.

Всего с начала мероприятия сотрудниками проверено более 100 единиц мототехники.

В теплое время года одним из популярных средств передвижения является мототранспорт: мотоциклы, мопеды, скутеры. Для управления такими транспортными средствами необходимо пройти обучение в автошколе и сдать экзамен на получение права управления транспортными средствами соответствующей категории.

Но даже прошедшие соответствующую подготовку мотоциклисты должны помнить, что мототранспорт является источником повышенной опасности. Дорожно-транспортные происшествия с участием водителей мототранспорта приводят к получению последними тяжелых травм или гибели. Ведь по сравнению с автомобилистами мотоциклисты не имеют соответствующей защиты. Поэтому столкновения с другими транспортными средствами, наезды на препятствия и опрокидывания опасны даже на невысокой скорости.

Также стоит учитывать, что двухколесное транспортное средство при экстренном торможении не позволяет выполнить поворот, а продолжает двигаться по начальной траектории – вперед. Даже наличие самой современной защитной экипировки (мотошлемы, мотокуртки, специальные брюки и ботинки) не способно уберечь от травм или гибели. Поэтому только внимательность и соблюдение всех требований правил дорожного движения поможет избежать трагедии.

Особенно опасно, когда на проезжие части на мототранспортных средствах выезжают несовершеннолетние. К сожалению, родители не осознают всю опасность таких поездок и приобретают мотоцикл, мопед или скутер своему ребенку, который не только не имеет права управлять транспортными средствами, но и не способен адекватно оценивать дорожную обстановку. Для ребенка катание на мототранспорте сравнимо с игрой, а ведь это может привести к трагедии.

Госавтоинспекция призывает родителей не подвергать детей опасности, изучать с ними правила дорожного движения и разъяснять, к каким последствиям приводит их несоблюдение. Необходимо постоянно контролировать поведение несовершеннолетних. Только надлежащее воспитание поможет защитить детей от ранений или гибели. Берегите себя и своих близких!

ОГИБДД ОМВД РОССИИ ПО НЮРБИНСКОМУ РАЙОНУ.

– Акция –

Итоги брифинга по вопросам взыскания алиментов в рамках акции "Судебные приставы – детям"

В преддверии Международного Дня защиты детей сотрудники ФССП России проводят акцию "Судебные приставы - детям". Данная акция проходит ежегодно по всей России и цель её проведения - повышение эффективности взыскания алиментных платежей, а также привлечение внимания общественности к нарушению прав детей.

"Всего на исполнении по итогам 4 месяцев этого года в отделениях судебных приставов находилось порядка 7 тысяч производств о принудительном взыскании алиментов. И с начала года в пользу детей взыскано порядка 100 миллионов рублей" - сообщил на брифинге Александр Рогалев, врио руководителя Управления ФССП России по Республике Саха (Якутия).

Для взыскания алиментных выплат судебные приставы-исполнители применяют в отношении должников, которые игнорируют свои родительские обязанности, комплекс мер принудительного исполнения. Так, в соответствии с Федеральным законом № 229-ФЗ "Об исполнительном производстве" в комплекс мер входит арест счетов в банках и иных кредитных организациях, арест движимого и недвижимого имущества, установление временных ограничений на пользование должником специальным правом, ограничение права выезда за пределы Российской Федерации. В период акции эта работа кратно усиливается: еженедельно проводятся рейды, в ходе которых судебные приставы совершают выезд по месту жительства (фактического проживания) должников. У неплательщиков запрашиваются объяснительные, вручаются повестки о явке на прием к судебному приставу, накладывается арест на имущество, изымается и передается на реализацию, составляется протокол об административном правонарушении по ст.5.35.1 КоАП РФ, а в отношении должников, которые не установлены по месту проживания, могут быть заведены разыскные дела. В этом году в результате исполнительно-розыскных действий установлено 134 гражданина - должников по алиментам.

Кроме того, с начала года за неуплату средств на содержание детей к административной ответственности, предусмотренной ч.1 ст.5.35.1 КоАП РФ, привлечены 250 должников. Возбуждено 126 уголовных дел по признакам состава преступления, предусмотренного ч. 1 ст. 157 УК РФ, в отношении неплательщиков алиментов. Безответственным родителям суд назначает наказание как в виде исправительных работ, так и наказания, связанные с лишением свободы.

Необходимо подчеркнуть, что привлечение должника к уголовной ответственности - это крайняя мера воздействия и прежде чем её применить, судебный пристав работает с родителем, добиваясь исполнения обязательств по содержанию ребёнка.

Управление ФССП России по РС (Я).

– ГИМС сообщает –

Месячник безопасности на водных объектах в летний период 2023 года

Уважаемые жители и гости города, в целях снижения рисков несчастных случаев, связанных с гибелью людей на водных объектах в Нюрбинском районе с 01 июня по 01 июля 2023 года проводится месячник безопасности на водных объектах в летний период 2023 года.

В ходе проведения данного мероприятия основное внимание будет направлено на водные объекты - водоемы, озера, реки, а также несанкционированные, но излюбленные населением места отдыха, где преимущественно и случаются трагедии.

Сотрудниками Вилюйского отделения Центра ГИМС ГУ МЧС России по РС (Я) будет организовано совместное патрулирование мест традиционно используемых для купания, с привлечением сотрудников МВД Нюрбинского района и Вилюйского ПСО ГКУ РС (Я) "Служба спасения" РС (Я).

В дошкольных учреждениях и детских оздоровительных лагерях будут проводиться профилактические занятия и беседы по правилам поведения людей на водных объектах, обучая правилам безопасного поведения на воде и исключения нахождения несовершеннолетних вблизи водоемов.

Вилюйское отделение Центра ГИМС ГУ МЧС России по РС (Я) напоминает: вода не только источник жизни на земле, но и скрытая опасность. Водная среда не прощает пренебрежительного отношения!

Соблюдение правил безопасности у воды поможет сохранить жизнь и здоровье вам и вашим близким!

Инспектор по основной деятельности Вилюйского отделения Центра ГИМС ГУ МЧС России по РС (Я) ЕФРЕМОВА К.А.

Махтанабыт

Күндүтүк саныыр тапталлаах ийэм, ийэ кынным, эбээбит, хос эбээбит, педагогическай үлэ бэтэрээнэ, сэрии сылын оҕото **СЕМЕНОВА Татьяна Евсеевна** 84 сааһыгар ыалдьан олохтон туораабыта ыам ыйын 28 күнүгэр 40 хонуга буолла. Ыарахан кэммитигэр кутурҕаммытын тэҥнэ үллэстибит, күүс-көмө буолбут аймахтарбытыгар, “Аэропорт Нюрба” ССТ кэлэктиибигэр, ийэм бииргэ алтыспыт дьүөгэлэригэр, бииргэ үөрэммит оҕолорбор, бииргэ үлэлээбит ветлабораториям кыргыттарыгар, ветуправление кэлэктиибигэр дириҥ махталбытын биллэрэбит.

Барыгытыгар чэгиэн доруобуйаны, тус олоххутугар этэҥҥэ буолууну баҕарабыт.

Кыыһа, күтүөтэ, кийиитэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Күндү кырдьаҕас саҥаспыт, Нюрба улууһун кырдьаҕас олохтооҕо, үлэ-тыыл бэтэрээнэ

КОПЫЛОВА Агафья Егоровна

97 сааһыгар күн сириттэн барбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.

Нюрбаттан Федоровтар, Күндээдэттэн Борисовтар, Арааҥастаахтан Саввиновтар.

Чугас ыалбыт, табаарыспыт, Маалыкай олохтооҕо

ТАКЫРОВ Владимир Николаевич

эмискэ бу сиртэн суох буолбутунан кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын холбуубут.

Маалыкайтан, Нюрбаттан, Дьокуускайтан, Антоновкаттан, Сунтаартан Ушкановтар.

Бииргэ үөрэммит дьүөгэбитигэр Чаппанда нэһилиэгин олохтооҕугар Семенова Ксения Семеновнаҕа тапталлаах уола

Ахмед Георгиевич

күн сириттэн барбытынан ийэтигэр, кэргэнигэр, оҕолоругар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Нюрба 1 №-дээх оскуолатын 1965 с. выпускниктара.

Акана олохтооҕо, элбэх оҕолоох улахан дьиэ кэргэн амарах аҕата, эйэҕэс эһэтэ, нэһилиэккэ комсомольскай тэрилтэ биир саамай көхтөөх чилиэнэ. "Молодой гвардеец пятилетки" бэлиэ хаһаайыына, сопхуос биир бастыҥ үлэһитэ, художественнай самодеятельность кыттыылааҕа, сыана, спорт бэтэрээнэ, общественник, 2004-2022 сс. Акана нэһилиэгин Сэбиэтин түөрт созывын депутата, общественник, "СӨ ОДьХ" ГУП Нюрбатааҕы филиалын Аканатааҕы учаастагын өр сылларга үтүө суобастаахтык салайбыт маастара

СЕМЕНОВ Андрей Николаевич

уһуннук ыараханнык ыалдьан күн сириттэн күрэммитинэн тапталлаах кэргэнигэр Валентина Семеновнаҕа, оҕолоругар, сиэттэригэр, бииргэ төрөөбүттэригэр, бука бары аймахтарыгар, үөлээннээхтэригэр, дьонугар-сэргэтигэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.

"Акана нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата, нэһилиэк Сэбиэтин депутаттара.

Күндү бырааппыт, убайбыт

ИВАНОВ Альберт Николаевич

эмискэ күн сириттэн барбытынан убайдарыгар Леняҕа, Юраҕа, эдьиийигэр Людаҕа дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.

Андреевтар, Степановтар, Прокопьевтар.

Малдьаҕартан төрүттээх күндү тапталлаах кэргэним, күн-күбэй ийэбит, эбэбит, хос эбэбит, медицина бэтэрээнэ, Нюрба куорат олохтооҕо

ГЕРАСИМОВА Анфиса Прокопьевна

бу дьыл ыам ыйын 25 күнүгэр 67 сааһыгар соһуччу ыарахан ыарыыттан туораабытынан дириҥник курутуйан туран аймахтарыгар, чугас билэр дьоммутугар биллэрэбит.

Кэргэнэ, кыргыттара, уола, күтүөттэрэ, кийиитэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Күндүтүк саныыр балтым, эдьиийбит. Малдьаҕартан төрүттээх

ГЕРАСИМОВА Анфиса Прокопьевна

ыарахан ыарыыттан бу күн сириттэн барбытынан күтүөппүтүгэр Валерий Алексеевичка, оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Дьиикимдэттэн эдьиийэ Мария Прокопьевна, оҕолоро.

Убаастыыр кэллиэгэбитигэр Иванова Ефросинья Прокопьевнаҕа бииргэ төрөөбүт тапталлаах эдьиийэ

ГЕРАСИМОВА Анфиса Прокопьевна

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн туораабытынан чугас дьонноругар, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит.

Нюрбатааҕы Пенсионнай фонда кэлэктиибэ.

Нюрбачаан нэһилиэгин олохтооҕо

МАКСИМОВ Яков Владимирович

анал байыаннай дьайыыга сылдьан Орто дойдуттан күрэммитинэн ийэтигэр Зоя Александровнаҕа, бииргэ төрөөбүттэригэр, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.

"Нюрбачаан нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата.

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Нюрба оройуонун суутугар судьуйа көмөлөһөччүтүнэн үлэлиир убаастабыллаах кэллиэгэбитигэр, табаарыспытыгар Алексеева Матрена Валерьевнаҕа, кэргэнигэр Николай Васильевичка, оҕолоругар, чугас дьонугар тапталлаах уоллара, убайдара, бырааттара, доҕордоро

АЛЕКСЕЕВ Ян Николаевич

байыаннай эпэрээссийэ кэмигэр хорсуннук сэриилэһэ сылдьан эдэр сааһыгар сырдык тыына быстыбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.

Нюрба оройуонун суутун кэлэктиибэ.

Тапталлаах бырааппыт, убайбыт, Антоновка олохтооҕо

ИВАНОВ Альберт Николаевич

ыам ыйын 28 күнүгэр 55 сааһыгар эмискэ ыалдьан күн сириттэн күрэммитин туһунан иһитиннэрэбит.

Бииргэ төрөөбүт убайдара, эдьиийэ, саҥастара, быраата, балтылара, күтүөттэрэ Ивановтар, Гу-дилар, Ксенофонтовтар, Оконешниковтар Антоновкаттан, Дьокуускайтан.

Антоновка оскуолатын үлэһиттэрэ Гу-Ди Людмила Николаевна, Дохсун Александрович, Иванова Марианна Михайловна тапталлаах бырааттара, таайдара, Антоновка оскуолатыгар өр сылларга бииргэ үлэлээбит кэллиэгэбит

ИВАНОВ Альберт Николаевич

соһуччу күн сириттэн барбытынан бииргэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Альберт, Ийэ буоруҥ сымнаҕас тэллэх, сылаас суорҕан буоллун.

Антоновка оскуолатын кэлэктиибэ.

Күндүтүк саныыр убайбыт, бырааппыт, Октябрьскай нэһилиэк олохтооҕо

ИВАНОВ Альберт Николаевич

эмискэ күн сириттэн күрэммитинэн дириҥ кутурҕаммытын холбуубут, аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит. Төрөөбүт дойдуҥ буора сымнаҕас суорҕан буоллун.

Эдьиий Балбаара оҕолоро уонна сиэннэрэ.

Чугас ыалбыт

ИВАНОВ Альберт Николаевич

соһумардык олохтон барбытынан убайдарыгар Леонидка, Юрийга, эдьиийигэр Людаҕа дириҥ кутурҕаммытын холбуубут.

Ыаллара Семеновтар, Васильевтар дьиэ кэргэттэрэ.

Тапталлаах балтыбыт, эдьиийбит, Убайаан олохтооҕо,

СТЕПАНОВА Сардана Руслановна

ыам ыйын 30 күнүгэр ыарахан ыарыыттан суох буолбутун, билэр дьоммутугар курутуйан туран биллэрэбит.

Убайдара Егор (Маай), Куочук, быраата Миисэ.

Генеральнай директор Стручкова Н.М.
Кылаабынай редактор э.т. Петрова Л.И.

НЬУРБА ОГНИ НЮРБЫ

Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральнай сулууспатын Управлениетыгар (Роскомнадзор) 03.06.2020 с. регистрацияланна.

ПИ № ТУ 14-00551

Тэрийээччилэр: Саха Республикатын Правительствота, Саха Республикатын “Сахабэчээт” Государственнай автономнай тэрилтэтэ.
Таһаарааччы: СР “Сахабэчээт” ГАУ

Таһаарааччы аадырыһа: 677000 Дьокуускай к. Орджоникидзе уул. 31. Тел. 8-4112-343917, e-mail: sakhapechat@mail.ru
Редакция, типография аадырыһа: 678450 Нюрба к. Ленин уул., 37.

Телефона: Кылаабынай редактор, компьютернай отдел - 2-33-32.
e-mail: redakcia06@mail.ru
Хаһыат чэппиэргэ тахсар. Тыла: сахалыы, нуччалыы

Индекс: ПИ 988
Тираж 733.
Объем - 12 стр.
формата А3.
Сыаната - 38 солк.
31.05.2023 с.